

Nr 4.

Riksdagens skrivelse till Konungen angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet.

(Statsutskottets utlåtanden nr 4, 16, 70, 107, 121, 178, 185, 192, 196, 202 och 204 samt memorial nr 37, 190 och 206, sammansatta stats- och lagutskottets nr 3 utlåtande nr 1 och memorial nr 4, första särskilda utskottets utlåtanden nr 1, 3, 5 och 17 samt memorial nr 18, ävensom andra särskilda utskottets utlåtande nr 5).

Till Konungen.

I avseende å regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel, innefattande anslagen till lantförsvarsdepartementet, får riksdagen för Eders Kungl. Maj:t anmäla följande beslut:

Departementet.

1:o) I den till riksdagen den 13 januari 1917 avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av det propositionen vidfogade statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, i punkten 1 under fjärde huvudtiteln föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående reglering av avlöningsförhållandena m. m. för befattningshavare i Kungl. Maj:ts kansli, tillsvidare beräkna ordinarie anslaget till departementet till 130,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i särskild proposition (nr 230) föreslagit riksdagen att höja berörda anslag, nu 72,950 kronor, med 57,250 kronor till 130,200 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse anmäler, har riksdagen bifallit denna Eders Kungl. Maj:ts framställning.

2:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 2 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka anslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, nu 18,170 kronor, med 25 kronor till 18,195 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen för jämnande av huvudtitelns slutsumma i riksstaten för år 1918 höjt förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommandoexpedition, nu 18,170 kronor, med 34 kronor till 18,204 kronor.

Arméförvaltningen.

3:o) Uti punkt 3 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för arméförvaltningen, öka anslaget till arméförvaltningen, nu 275,490 kronor, med, i jämnt krontal, 51,719 kronor till 327,209 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna höjningen av anslaget till arméförvaltningen hänför sig till följande poster:

nya kvinnliga biträdesbefattningar.....	kronor 19,600: —
löneförbättring åt ombudsmannen	» 1,000: —
nya beställningar vid sjukvårdsstyrelsen.....	» 10,849: —
en ny vaktmästarbeställning	» 1,200: —
ökning av vikariatsersättning m. m.	» 19,070: —
	<hr/>
	Summa kronor 51,719: —

Beträffande först Eders Kungl. Maj:ts förslag om nya *kvinnliga biträdesbefattningar* avser detsamma inrättande av 12 sådana tjänster, därav 3 i tredje lönegraden, 7 i andra lönegraden och 2 i första lönegraden. Ifrågavarande personalökning vore erforderlig med hänsyn till arméförvaltningens ökade arbetsbörda och medförde, att en del av den högre kva-

lificerade tjänstemannapersonalen komme att frigöras för att odelat kunna ägna sig åt förekommande mera krävande arbetsuppgifter. Av de föreslagna kvinnliga befattningarna avsåges de tre i tredje lönegraden för verkställande av diarieföring och registrering å ämbetsverkets olika avdelningar. De sju befattningarna i andra lönegraden skulle fördelas med en vid den centrala kassakontrollen och sex å revisionen. Till dessa revisionsbiträdens uppgifter hänfördes:

1) kontroll däröver, att för de i räkenskapen införda inkomst- och utgiftsposterna funnes till siffran motsvarande verifikationer, att å dessa funnes behöriga kvitton och särskilt att, då i avlöningslistor eller andra handlingar förekomme hänvisningar till särskilda kvitton eller andra verifikationer, dessa verkligen funnes räkenskapen bifogade;

2) kontroll däröver, att inkomst- och utgiftsposterna blivit i räkenskapen behörigen upptagna å den redovisningstitel, som i varje fall funnes antecknad å verifikationen;

3) granskning av räkenskapen i övrigt i ändamål att utröna, huruvida debet och kredit, såsom uttrycket vore, »ginge ihop», d. v. s. huru räkenskapen stämde;

4) tillsyn däröver, att å verifikationerna återfunnes behöriga bevis om persedlars uppbörd m. m.;

5) formell kontroll över årsräkenskapens överensstämmelse med månadsräkenskapen; samt

6) kollationering av vissa massutbetalningar, såsom av manskaps-pensioner och gratial, mot i ämbetsverket förvarade anteckningar — för manskaps-pensionerna enligt kortsystemet — för att utröna, att betalningarna skett i överstämmelse med utfärdade underhållsbrev o. s. v. och således till rätt person med riktigt belopp.

De två kvinnliga biträdesbefattningarna i första lönegraden slutligen vore avsedda för verkställande av den maskinella siffergranskningen.

Avlöningsförmånerna för dessa nya befattningshavare äro i tredje lönegraden 2,000 kronor, i andra 1,600 kronor och i första 1,200 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra medgiva uppförande å stat av ifrågasvarande 12 befattningar.

Vad angår den föreslagna *löneförbättringen åt ombudsmannen* har riksdagen, med hänsyn till nämnda tjänstemans stora arbetsbörda och angelägenheten av att platsen må kunna besättas med fullt lämplig person, funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om förhöjning av hans arvode med 1,000 kronor.

Vidkommande därefter de *nya beställningarna å sjukvårdsstyrelsen* innebär Eders Kungl. Maj:ts förslag uppförande å stat av:

en byråassistent, regementsläkare, med avlöning	kronor	5,825: —
en adjutant, bataljonsläkare, med avlöning	»	3,860: —
en förrådsvaktmästare med avlöning i jämnt krontal ..	»	1,164: —
		Summa kronor 10,849: —

Den föreslagna byråassistenten är avsedd att utgöra en förstärkning av de medicinskt utbildade arbetskrafterna å styrelsens fältläkarbyrå, en förstärkning, som av Eders Kungl. Maj:t ansetts oundgängligen påkallad med hänsyn till den avsevärda ökningen i sjukvårdsstyrelsens arbetsbörda. Beträffande adjutantsbefattningen hos generalfältläkaren uppehålls densamma för närvarande av å sjukvårdsstyrelsen tillfälligt kommenderade bataljonsläkare, en anordning som ansetts medföra den olägenheten, att truppförbanden härigenom gå miste om en för dem avsedd läkarkraft. Eders Kungl. Maj:t har därför begärt, att en adjutant med bataljonsläkares avlöningsförmåner måtte uppföras å staten för arméförvaltningen. Vad slutligen angår den föreslagna förrådsvaktmästarbeställningen, har densamma ansetts nödvändig med hänsyn till vården av den i förråd upplagda sjukvårdsmaterielen.

Utan att för närvarande vilja fatta ståndpunkt till frågan om den i statsrådsprotokollet antydda framtida organisationen av sjukvårdsstyrelsen har riksdagen ansett, att en ändamålsenlig ledning och organisation av hälso- och sjukvården inom vår armé kräver, att sjukvårdsstyrelsen erhåller någon förstärkning av arbetskrafterna, och i sådant avseende funnit sig nu böra uppföra en byråassistent å stat. Däremot har riksdagen icke kunnat bifalla förslaget om inrättande av den ifrågasatta ordinarie adjutantsbefattningen.

Mot anställandet av en förrådsvaktmästare vid sjukvårdsstyrelsens materielförråd har riksdagen med hänsyn till den dyrbara och ömtåliga materiel, det gäller att vårda, intet att erinra.

Beträffande därefter frågan om inrättande av ytterligare en vaktmästarbeställning har riksdagen icke funnit de framlagda skälen härför tillräckligt motivera behovet av en dylik befattning.

Vad slutligen angår den föreslagna ökningen av *posten till vikariatsersättning* m. m. med 19,070 kronor ingår häri:

arvoden åt 6 extra kvinnliga biträden för siffergranskning ...	kronor	6,900
arvode åt en amanuens	»	1,800
höjning av 10 amanuensarvoden med 200 kronor vardera ..	»	2,000
höjning av vikariatsersättning	»	2,070
höjning av gratifikationer åt extra personal	»	6,300
		Summa kronor 19,070.

I fråga om dessa belopp har riksdagen icke haft annan erinran, än att det såsom vikariatsersättning åt ytterligare en vaktmästare under rubriken höjning av vikariatsersättning upptagna beloppet av 45 kronor, med hänsyn till vad riksdagen ovan anført, icke bör medtagas vid anslagspostens beräkning.

De av riksdagen sålunda beviljade ökningarna under anslaget till arméförvaltningen äro alltså:

nya biträdesbefattningar	kronor	19,600
löneförbättring åt ombudsmannen	»	1,000
en byråassistent, regementsläkare, ...	»	5,825
avlöning åt en förrådsvaktmästare	»	1,164
ökning av vikariatsersättning m. m.	»	19,025

Summa kronor 46,614

På grund av vad sålunda anförts har riksdagen, med godkännande av vid denna skrivelse fogat förslag till ny stat för arméförvaltningen (bil. A), ökat anslaget till arméförvaltningen, nu 275,490 kronor, med 46,614 kronor till 322,104 kronor.

Generalitetet, staberna m. m.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 4 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för generalitetsstaten, öka anslaget till generalitetsstaten, nu 224,285 kronor, med 10,585 kronor till 234,870 kronor.

I förhållande till detta anslags slutsumma för innevarande år har för år 1918 vidtagits följande förändringar:

Slutligt genomförande av 1914 års härordningsbeslut för- anleder en ökning av anslaget med	12,650 kronor
Höjning av posten till hyra, expenser m. m.	6,100 »
Summa	18,750 kronor

Övergången till de nya bestämmelserna rörande hästhåll- ningen för officerare föranleder däremot anslagets minskning med	8,165 kronor
--	--------------

Återstod 10,585 kronor

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot vad Eders Kungl. Maj:t rörande detta anslag föreslagit.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för den 13 januari 1917 fogade förslag till ny stat för generalitetsstaten, ökat anslaget till generalitetsstaten, nu 224,285 kronor, med 10,585 kronor till 234,870 kronor.

5:o) Under punkt 5 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för generalstabens fast anställda personal, minska anslaget till generalstabens fast anställda personal, nu 369,675 kronor, med 4,555 kronor till 365,120 kronor.

Å denna stat har i enlighet med fastställda övergångsplaner tillkommit en kaptensbeställning av andra klassen. På grund av de nya bestämmelserna i fråga om hästhållningen för officerare vid armén har emellertid antalet gottgörelser för hållande av egna tjänstehästar minskats från 106 till 95.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden den 13 januari 1917 fogade förslag till ny stat för generalstabens fast anställda personal, minskat anslaget till generalstabens fast anställda personal, nu 369,675 kronor, med 4,555 kronor till 365,120 kronor.

6:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 6 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för artilleristaben, minska ordinarie anslaget till artilleristaben, nu 21,755 kronor, med 365 kronor till 21,390 kronor.

Den uti förevarande stat ingående anslagsposten till expenser, ved, ljus m. m. skulle enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag höjas med 400 kronor. I övrigt hava här endast företagits sådana förändringar, som äro betingade av tidigare riksdagars beslut.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden den 13 januari 1917 fogade förslag till ny stat för artilleristaben, minskat ordinarie anslaget till artilleristaben, nu 21,755 kronor, med 365 kronor till 21,390 kronor.

7:o) Under punkt 7 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till ny stat för kommandantsstaten, öka anslaget till kommandantsstaten, nu 73,408 kronor, med 400 kronor till 73,808 kronor.

Den under detta anslag upptagna posten till skrivmaterialier, blanketter, övriga tryckalster, underhåll av expeditionsmateriel m. m. har

höjts med 400 kronor på grund av att medel för nyssnämnda ändamål ansetts erforderliga till försvarsområdeschefernas inom Bodens fästning expeditioner.

Riksdagen, som icke haft något att häremot erinra, har, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 13 januari 1917 fogade förslag till ny stat för kommandantsstateu, ökat anslaget till kommandantsstaten, nu 73,408 kronor, med 400 kronor till 73,808 kronor.

Undervisningsverken.

8:o) I punkt 8 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, nu 63,329 kronor, med 18,671 kronor till 82,000 kronor.

Frågan om skjutskolans framtida förläggning har, alltsedan skolans nuvarande organisation år 1908 fastställdes, stått på dagordningen. De platser, vilka ansetts kunna härvid ifrågakomma och därför gjorts till föremål för närmare undersökningar, äro Rosersberg, artilleriets skjutfält vid Skillingaryd, Karlsborg och Remmene, ett flertal av det indelta infanteriets gamla mötesplatser, särskilt Malma hed invid Malmköping, Järvafältet invid Stockholm samt det i Vallentuna socken av Stockholms län belägna Lindö gods. Departementschefen anför att, enligt vad den verkställda utredningen givit vid handen, endast Rosersberg och Lindö kunde anses uppfylla de fordringar, som måste uppställas å en sådan förläggningssort. Övriga undersökta platser hade antingen visat sig vara för ändamålet olämpliga eller av kostnadsskäl icke ansetts böra ifrågakomma. Under förutsättning att såväl slottet som kungsgården ställdes till förfogande för ändamålet samt skjutfältet på visst sätt utvidgades, komme, Rosersberg enligt departementschefens uppfattning att väl fylla alla de fordringar, som syntes böra ställas på en förläggningssort för skjutskolan, vartill komme, att kostnaderna vid en förläggning till Rosersberg ställde sig betydligt lägre än vid en förläggning till Lindö, även om i dessa kostnader inräknades lösesumma för slottet och kungsgården. Med hänsyn till nödvändigheten av att nu kunna tillgodose andra viktiga försvarsbehov, vilka icke kunde uppskjutas, hade emellertid departementschefen ansett, att med framläggande av förslag om behövliga markförvärv, byggnadsföretag m. m., som erfordrades för skjutskolans förläggning till Rosersberg ävensom med dess omorganisation, tillsvidare borde anstå.

Däremot har Eders Kungl. Maj:t nu gjort framställning om anvisande av medel för verkställande av sådana *byggnadsarbeten* vid skjutskolan, som redan med skolans nuvarande organisation hade ansetts erforderliga. Hit hörde i främsta rummet beredande av ökat inkvarteringsutrymme för eleverna vid skolan samt för dit beordrad övningstrupp. Kostnaderna för de av Eders Kungl. Maj:t föreslagna byggnads- och reparationsarbetena uppginge till 200,000 kronor.

I fråga om platsen för skjutskolans förläggning har riksdagen icke funnit den i ärendet företagna utredningen med hänsyn till nuvarande förhållanden fullständig. Dessutom syntes det framgå av tidigare i denna fråga verkställd utredning, att även andra platser än Rosersberg och Lindö kunde ifrågasättas. Vid sådant förhållande har riksdagen icke genom ett bifall till de ifrågasatta byggnadsföretagens utförande velat redan nu fatta ståndpunkt till frågan om skjutskolans blivande förläggningssort, och detta så mycket mindre, som villkoren för övertagande av Rosersbergs slott och kungsgård icke äro för riksdagen kända.

Vad därefter beträffar frågan om ändring i *skjutskolans ordinarie stat*, har Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit följande öknningar:

höjning av lärararvodena	4,300 kronor
fyllnad till helt dagtraktamente för eleverna	9,600 »
förhöjda omkostnader	4,900 »

Summa 18,800 kronor

Då emellertid den i anslaget upptagna posten till oförutsedda utgifter ansetts kunna minskas med 129 kronor, utgör den av Eders Kungl. Maj:t begärda anslagsförhöjningen endast 18,671 kronor.

Riksdagen, som icke haft något att erinra mot beloppet och fördelningen av den föreslagna höjningen av lärararvodena, har emellertid icke ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag om beloppets uppförande å ordinarie stat, utan anser, att detsamma bör utgå såsom extra anslag till förstärkning av det ordinarie anslaget.

Beträffande frågan om tilldelande åt eleverna av helt dagtraktamente i stället för nu utgående halvt traktamente, har riksdagen funnit sig icke kunna bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag i denna del.

Mot den föreslagna höjningen av vissa omkostnadstitlar har riksdagen intet att erinra.

Eders Kungl. Maj:ts i denna punkt framlagda förslag omfattar även *ökning av antalet elever vid skjutskolan under år 1918 ävensom anordnande därstädes under samma år av en kulsprutekurs*. Enligt vad den i ärendet lämnade utredningen ger vid handen, kan någon ökning av elevantalet

icke äga rum med mindre förläggningsutrymmet vid skolan ökas. Då riksdagen icke ansett sig kunna bifalla Eders Kungl. Maj:ts förslag härutinnan, följer härav, att riksdagen icke heller anser antalet elever vid skolan kunna på föreslaget sätt ökas. Mot anordnande under år 1918 av en kulsprutekurs vid skjutskolan har riksdagen intet att erinra. Då för kursen, som torde komma att förläggas å annan plats än Rosersberg, bör beräknas en kostnad av 14,000 kronor och för närvarande finnes reserverat ett belopp av 8,100 kronor, skulle för ändamålet komma att erfordras ytterligare 5,900 kronor, vilket belopp, såsom av Eders Kungl. Maj:t föreslagits, bör utgå å extra stat.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen

dels ökat reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, nu 63,329 kronor, med 4,771 kronor till 68,100 kronor;

dels ock till *förstärkning av reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalleriet* på extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 4,300 kronor.

9:o) Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 8 här ovan anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen

dels för anordnande vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet under år 1918 av en kulsprutekurs å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 5,900 kronor;

dels ock medgivit, att för nyss angivna ändamål jämväl må tagas i anspråk ett belopp av 8,100 kronor av det för anordnande av vissa extra kurser vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet å extra stat för år 1916 beviljade anslaget av 22,100 kronor.

10:o) Under punkt 10 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till krigsskolan på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 36,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål anvisade 1916 års riksdag på extra stat för år 1917 samma belopp som det nu begärda, 36,000 kronor, under framhållande av att, med hänsyn till krigsskolans förestående förflyttning från Karlberg till Järnafältet och innan ännu fullständig övergång skett till den nya härordningen, någon större ändring icke borde göras i de fastställda staterna för skolan och dess reservofficerskurser. Då dessa förutsättningar allt fortfarande gälla, har Eders Kungl. Maj:t för år 1918 äskat samma belopp som för innevarande år.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till krigsskolan på extra stat* för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 36,000 kronor.

Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.

11:o) Uti punkt 11 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

dels att, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet fogade förslagen till nya stater, öka förslagsanslaget till avlöning och rekrytering m. m., nu 18,290,603 kronor, med i jämnt krontal 262,839 kronor till 18,553,442 kronor.

dels medgiva,

att, därest under år 1918 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid ettdera av Södra skånska infanteriregementet eller Positionsartilleriregementet, beställningen icke återbesättes, utan den nya organisationen tillämpas vid ifrågavarande truppförband,

att, därest under år 1918 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid något av nyssnämnda båda truppförband, beställningen tillsättes med avlöning för den nye tjänst innehavaren enligt ny stat, såvida den nya organisationen kan genomföras, men eljest efter den gamla staten, till dess genom bataljonsläkares avgång den nya organisationen kan vid truppförbandet tillämpas, samt

att för genomförandet av fältläkarkårens nya organisation, i vad den avser andra ordinarie läkare än bataljonsläkare vid fältläkarkåren, må vid andra truppförband än dem, där läkarbeställningarna redan blivit i staterna uppförda enligt förenämnda organisation, användas i första hand de löne- och dagavlöningsmedel, som finnas uppförda i staterna för läkarbeställningarna vid de truppförband, där sagda beställningar ännu äro uppförda enligt äldre organisation och där vid vakans den nya organisationen får genomföras i överensstämmelse med förut angivna grunder, samt än vidare de medel, som i truppförbandsstaterna uppförts för andra beställningar men på grund av vakanser i dessa icke komma till användning för desamma;

dels medgiva, att den i kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av nya avlöningsförmåner vid fältläkarkåren jämlikt riksdagens beslut intagna bestämmelsen, att särskilt de för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren avsedda läkarna skola vara skyldiga att, då endera av dem är med vederbörande kår eller del därav kommenderad utanför förläggningssorten, utan särskild ersättning bestrida sjukvården vid den hemma varande styrkan av samma kår, må från och med den 1 januari 1918 upphöra att gälla;

dels medgiva, att från den under förevarande anslag upptagna posten »lönetillägg åt vissa furirer» må utgå lönetillägg åt dylika beställningshavare enligt de i statsrådsprotokollet närmare angivna grunder;

dels medgiva, att beträffande användningen av de under förevarande anslag beräknade medlen till gottgörelse för egna tjänstehästar skall gälla:

att, i det fall då åt officer eller veterinär icke enligt de nya bestämmelserna om hästhållningen vid armén tillhandahålles stamhäst, gottgörelse för tjänstehästar skall från nämnda medel utgå för två hästar till varje regementschef vid infanteriet, till varje officer vid kavalleriet, till varje regementsofficer vid fältartilleriet, till cheferna för Boden—Karlsborgs artilleriregemente och Positionsartilleriregementet, till fälttygmästaren och till översten vid trängen samt för en tjänstehäst till envar förut ej nämnd regementsofficer vid infanteriet, artilleriet, fortifikationen och trängen, till varje regementskvartermästare och regementsadjutant vid infanteriet och vid Boden—Karlsborgs artilleriregemente samt till varje veterinär vid kavalleriet,

att, i den mån på egen tjänstehäst beriden officer eller veterinär, som efter fullt genomförd organisation skall vara beriden på stamhäst, enligt särskilda av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser av kronan erhåller stamhäst, någon gottgörelse från nämnda medel icke skall utgå till sådan officer för den sålunda avgångna egna tjänstehästen,

att, i de fall då kronan för officer eller veterinär, som skall vara beriden på egen tjänstehäst, enligt särskilda av Eders Kungl. Maj:t givna bestämmelser övertager anskaffningen av tjänstehästens mundering samt tillhandahåller in natura stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för hästen ävensom ombesörjer dess skötsel, till sådan officer skall utgå allenast lönetillägg med 250 kronor för år räknat, samt

att, för så vitt kronan icke bereder officer eller veterinär, som skall vara beriden på egen tjänstehäst, nyssnämnda förmåner, sådan officer eller veterinär skall vara berättigad att uppbära lönetillägg med 400 kronor för häst och år räknat ävensom furageersättning beräknad efter 1 krona för dag;

dels ock medgiva, att tyg- och fabriksingenjörer må, för åtnjutande av de enligt den nya staten för artilleriets fabriker och tyganstalter utgående nya ålderstilläggen, räkna sig till godo föregående tjänstgöring i innehavande beställningar.

Därjämte har i en inom riksdagen väckt motion hemställts, att riksdagen må besluta att å staten för fortifikationen för år 1918 uppföra följande nya officersbeställningar, nämligen: 1 överste, 2 kaptener av

första klassen, 2 kaptener av andra klassen, 1 löjtnant av första klassen och 3 löjtnanter av andra klassen.

Förevarande anslag är av Eders Kungl. Maj:t för år 1918 beräknat på följande sätt:

	Kronor.
<i>I. Avlöningsförmåner, upptagna i vederbörliga stater:</i>	
1:o infanteriet	kr. 10,074,049: 80
2:o kavalleriet	» 2,271,808: 50
3:o artilleriet	» 3,697,195: 50
4:o fortifikationen och ingenjörtrupperna	» 1,252,592: 75
5:o trängen	» 772,845: 70
6:o polispersonalen i Boden och å Karlsborg	» 51,215: —
	18,119,707: 25
<i>II. Gottgörelse för egna tjänstehästar .....</i>	625,695: —
<i>III. Lönetillägg åt vissa furirer .....</i>	40,000: —
<i>IV. Dagavlöning åt indelt manskap .....</i>	29,240: 40
<i>V. Rekryteringskostnader:</i>	
1:o Ordinarie rekryteringskostnader	kr. 230,000: —
2:o Ytterligare rekryteringskostnader	» 200,000: —
	430,000: —
<i>VI. Kostnader för musikelever vid infanteriet .....</i>	8,800: —
	Summa 19,253,442: 65
	Beräknad nedsättning i anslaget 700,000: —
	Anslagets slutsumma i jämnt krontal 18,553,442: —

Vid uppgörandet av *truppförbandens stater* för år 1918 hava de fastställda planerna för övergången till den nya härordningen vunnit tillämpning. Därvid har emellertid i enlighet med riksdagens uttalande år 1915 gjorts den avvikelsen, att av de 9 majorsbeställningar och 20 kaptensbeställningar av första klassen, som skola ytterligare tillkomma vid infanteriet, för år 1918 upptagits endast 5 majorsbeställningar och 10 kaptensbeställningar av första klassen.

I fråga om staten för fortifikationen upptager Eders Kungl. Maj:ts förslag följande nya beställningar inom officersgraderna nämligen: 2 kap-

tener av första klassen, 2 kaptener av andra klassen, 1 löjtnant av första klassen, 7 löjtnanter av andra klassen. Efter genomförd härordning skall vid fortifikationen bl. a. finnas tre överstebeställningar, varav två för närvarande finnas upptagna i staten och den tredje avses att uppföras å 1919 års stat. I ovannämnda motion har emellertid föreslagits, att den sista överstebeställningen måtte uppföras redan i 1918 års stat. I stället skulle antalet löjtnansbeställningar av andra klassen minskas från 7 till 3, och detta så mycket hellre som svårigheter torde möta att vid 1918 års ingång till löjtnanter befordera 7 kompetenta underlöjtnanter, vilket även av chefen för fortifikationen vitsordats i ett av riksdagens vederbörande utskott jämlikt § 46 riksdagsordningen över motionen infortrat yttrande.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla motionen, har med anledning härav låtit uppgöra nytt förslag till stat för fortifikationen för år 1918 (Bil. B).

För anskaffande av utrustning åt landstormen hava av 1915 och 1916 års riksdagar anvisats tillhopa 7,851,000 kronor, därav 5,451,000 kronor av värnskattemedel och 2,400,000 kronor å förskottstitel. Därutöver har för uppförande av landstormsförråd av 1916 års riksdag under förskottstitel anvisats 240,000 kronor, varjämte i övrigt finnas för samma ändamål disponibla omkring 193,700 kronor. För handhavande av vården av de 23 av dessa landstormsförråd, som äro avsedda att anordnas vid eller i närheten av vissa regementens huvudförråd, har Eders Kungl. Maj:t begärt att i var och en av dessa regementens stater må uppföras en sergeantbeställning av första klassen. Innehavaren härav skulle placeras som förrådsunderofficer och i sådan egenskap biträda regementets förrådsförvaltare. Kostnaderna för dessa nya beställningar skulle uppgå till 37,490 kronor, vartill komma 6,900 kronor för expenser.

Därjämte har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att de för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren avsedda läkarne på grund av väsentligt ökat arbete icke längre skola såsom hittills vara underkastade särskild tjänstgöringsskyldighet utom eget truppförband utan i detta hänseende likställas med flertalet övriga läkare vid arméns truppförband.

Vidare har i ett flertal stater föreslagits vissa jämkningar med anledning av den utav 1911 års riksdag beslutade omorganisationen av fältläkarkåren.

Å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter har, förutom av den nya härordningens genomförande orsakade ändringar, jämväl föreslagits en löneförbättring för tyg- och fabriksingenjörer, varigenom dessas lön skulle ökas från 3,000 till 3,400 kronor, vartill komme dagavlönning med oförändrat belopp. I samband härmed har Eders Kungl. Maj:t be-

gärt, att ifrågavarande beställningars innehavare måtte få komma i åtnjutande av ålderstillägg, utöver redan nu utgående dylikt med 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst, med ytterligare tvenne sådana efter respektive 10 och 15 år till enahanda belopp.

Å samma stat har Eders Kungl. Maj:t vidare begärt uppförande av ytterligare en departementsskrivarebeställning. Denne departementsskrivare skulle, förutom övriga åligganden, handhava registrators- och bokhållargöromålen å arméförvaltningens artilleridepartement.

Slutligen har här upptagits ett särskilt arvode till en officer såsom ledare av den tekniska revisionen å arméförvaltningens artilleridepartement. Denna revision har till uppgift att granska, huruvida penningmedlen blivit med omtanke och på ett med hänsyn till statens intresse ändamålsenligt sätt använda, samt huruvida erlagda pris stå i överensstämmelse med varans beskaffenhet och gällande marknadsläge, kontrollera persedelvärden samt handhavandet av materiel och förnödenheter, övervaka, att upphandlad eller försåld materiel m. m. blivit vederbörligen uppdebiterad eller avförd i materiel- (persedel-) redogörelse, jämföra de särskilda förvaltningsmyndigheternas hushållning i olika detaljer samt föreslå åtgärder, som kunna leda till besparingar eller till avhjälpande av befintliga missförhållanden. Det för arbetet utgående arvodet har av Eders Kungl. Maj:t föreslagits till 1,500 kronor.

Riksdagen, som ansett det tvivelaktigt, huruvida den av Eders Kungl. Maj:t här föreslagna åtgärden är den lämpligaste, har icke för närvarande funnit sig kunna godkänna förslaget. Med anledning härav har riksdagen låtit uppgöra nytt förslag till stat för artilleriets fabriker och tyganstalter under år 1918 slutande å 314,907 kronor 50 öre. (Bil. C.)

Beträffande de särskilda staterna har riksdagen, utöver vad riksdagen ovan anfört, icke funnit anledning till erinran.

Vad därefter angår det såsom *gottgörelse för tjänstehästar* av Eders Kungl. Maj:t beräknade beloppet har riksdagen icke något att erinra härvid liksom ej heller i fråga om vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit rörande beloppets användning.

Med anledning av en inom riksdagen väckt motion begärde 1916 års riksdag, att Eders Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och efter vilka grunder furir, som vore gift eller änkring med minderårigt barn, lämpligen kunde komma i åtnjutande av inkvarteringsbidrag eller liknande förmån, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill sådan utredning kunde föranleda.

På grund av denna riksdagens begäran har Eders Kungl. Maj:t nu framlagt förslag rörande *lönstillägg åt vissa furirer*. Lönstillägget är av-

sett att utgå till furir, som är gift eller varit gift och fortfarande har minderårigt barn hos sig och som har en tjänstetid av minst sex år. Utbetalandet skulle ske efter för lön gällande grunder. Storleken av lönetillägget slutligen har av Eders Kungl. Maj:t föreslagits till 240 kronor i Stockholm, Göteborg och Boden samt till 180 kronor å övriga orter, allt för år räknat. Kostnaderna för tillägget i fråga hava av Eders Kungl. Maj:t beräknats till omkring 40,000 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla detta Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Vidkommande slutligen *övriga under avlöningsanslaget beräknade anslagsposter* har riksdagen i fråga om desamma icke haft något att erinra.

På grund av inträffande vakanser har emellertid detta anslags slutsumma under de senaste åren ansetts kunna undergå någon nedsättning, och har denna av Eders Kungl. Maj:t för år 1918 föreslagits till 700,000 kronor. Avlöningsanslaget skulle alltså för samma år med iakttagande av de av riksdagen ovan gjorda jämkningarna i staterna för fortifikationen och artilleriets fabriker och tyganstalter komma att sluta å 18,551,672 kronor eller 1,770 kronor mindre än Eders Kungl. Maj:t föreslagit.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen

dels med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 13 januari 1917 fogade förslagen till nya stater, bilagorna nr 6—51 och 54—65, samt vid denna skrivelse fogade förslag till stater för fortifikationen och artilleriets fabriker och tyganstalter, bilagorna B och C, ökat förslagsanslaget till avlöning och rekrytering m. m., nu 18,290,603 kronor med, i jämnt krontal, 261,069 kronor till 18,551,672 kronor;

dels medgivit,

att, därest under år 1918 vakans i bataljonsläkarbeställning kommer att inträffa vid ettdera av Södra skånska infanteriregementet eller Positionsartilleriregementet, beställningen icke återbesättes, utan den nya organisationen tillämpas vid ifrågavarande truppförband,

att, därest under år 1918 vakans i regementsläkarbeställning kommer att inträffa vid något av nyssnämnda båda truppförband, beställningen tillsättes med avlöning för den nye tjänst innehavaren enligt ny stat, såvida den nya organisationen kan genomföras, men eljest efter den gamla staten, till dess genom bataljonsläkares avgång den nya organisationen kan vid truppförbandet tillämpas, samt

att för genomförandet av fältläkarkårens nya organisation, i vad den avser andra ordinarie läkare än bataljonsläkare vid fältläkarkåren,

må vid andra truppförband än dem, där läkarbeställningarna redan blivit i staterna uppförda enligt förenämnda organisation, användas i första hand de löne- och dagavlöningsmedel, som finnas uppförda i staterna för läkarbeställningarna vid de truppförband, där sagda beställningar ännu äro uppförda enligt äldre organisation och där vid vakans den nya organisationen får genomföras i överensstämmelse med förut angivna grunder, samt än vidare de medel, som i truppförbandsstaterna uppförts för andra beställningar, men på grund av vakanser i dessa icke komma till användning för desamma;

dels medgivit, att den i kungl. kungörelsen den 22 juni 1911 angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av nya avlöningsförmåner vid fältläkarkåren jämlikt riksdagens beslut intagna bestämmelsen, att särskilt de för Svea ingenjörkår och Fälttelegrafkåren avsedda läkarna skola vara skyldiga att, då endera av dem är med vederbörande kår eller del därav kommenderad utanför förläggningssorten, utan särskild ersättning bestrida sjukvården vid den hemmavarande styrkan av samma kår, må från och med den 1 januari 1918 upphöra att gälla;

dels medgivit, att från den under förevarande anslag upptagna posten »lönstillägg åt vissa furirer» må utgå lönstillägg åt dylika beställningshavare enligt de i statsrådsprotokollet närmare angivna grunder;

dels medgivit, att beträffande användningen av de under förevarande anslag beräknade medlen till gottgörelse för egna tjänstehästar skall gälla: att, i det fall då åt officer eller veterinär icke enligt de nya bestämmelserna om hästhållningen vid armén tillhandahålles stamhäst, gottgörelse för tjänstehästar skall från nämnda medel utgå för *två* hästar till varje regementschef vid infanteriet, till varje officer vid kavalleriet, till varje regementsofficer vid fältartilleriet, till cheferna för Boden—Karlsborgs artilleriregemente och Positionsartilleriregementet, till fälttygmästaren och till översten vid trängen samt för *en* tjänstehäst till envar förut ej nämnd regementsofficer vid infanteriet, artilleriet, fortifikationen och trängen, till varje regementskvartermästare och regementsadjutant vid infanteriet och vid Boden—Karlsborgs artilleriregemente samt till varje veterinär vid kavalleriet,

att, i den mån på egen tjänstehäst beriden officer eller veterinär, som efter fullt genomförd organisation skall vara beriden på stamhäst, enligt särskilda av Eders Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser av kronan erhåller stamhäst, någon gottgörelse från nämnda medel icke skall utgå till sådan officer för den sålunda avgångna egna tjänstehästen,

att, i de fall då kronan för officer eller veterinär, som skall vara beriden på egen tjänstehäst, enligt särskilda av Eders Kungl. Maj:t givna

bestämmelser övertager anskaffningen av tjänstehästens mundering samt tillhandahåller in natura stallrum, furage, vatten, ljus, veterinärvård och skoning för hästen ävensom ombesörjer dess skötsel, till sådan officer skall utgå allenast lönetillägg med 250 kronor för år räknat, samt

att, för så vitt kronan icke bereder officer eller veterinär, som skall vara beriden på egen tjänstehäst, nyssnämnda förmåner, sådan officer eller veterinär skall vara berättigad att uppbära lönetillägg med 400 kronor för häst och år räknat ävensom furageersättning beräknad efter 1 krona för dag; samt

dels ock medgivit, att tyg- och fabriksingenjörer må, för åtnjutande av de enligt den nya staten för artilleriets fabriker och tyganstalter utgående nya ålderstilläggen, räkna sig till godo öregående tjänstgöring i innehavande beställningar.

12:o) Under punkt 12 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att minska förslagsanslaget till anställnings- och avskedspremier, nu 375,400 kronor, med 14,800 kronor till 360,600 kronor.

För år 1918 har enligt hittills tillämpade grunder beräknats för utbetalande av

anställningspremier	96,600 kronor
avskedspremier	264,000 »
eller tillhopa	<u>360,600 kronor</u>

Rörande detta anslag har departementschefen meddelat, att Eders Kungl. Maj:t genom beslut den 1 december 1916 medgivit, att till f. d. fast anställt manskap vid armén, som genomgått korprals- eller furirsutbildning och som under återstående delen av år 1916 eller under januari månad 1917 erhöle fast anställning vid armén såsom korpral eller furir, finge, förutom eljest utgående rekryteringspenningar och övriga förmåner, utanordnas en extra anställningspremie enligt vissa närmare angivna beräkningsgrunder. För ändamålet anvisades ett belopp av högst 100,000 kronor från anslaget till extra utgifter. Därjämte har departementschefen anfört, att, i den mån dylika extra anställningspremier för framtiden skulle behöva utbetalas, desamma syntes böra utgå från förevarande anslag.

Med anledning av vad sålunda meddelats, har riksdagen velat framhålla, att ett fortsatt tillämpande av detta system enligt riksdagens mening kan komma att fördyra och försvåra rekryteringen. Då förevarande anslag är beräknat för värnpliktiga, som taga fast anställning vid armén i samband med pågående utbildning, har riksdagen velat uttala, att, därest premier vidare skulle komma att utbetalas till f. d. fast anställt manskap vid armén, kostnaderna härför synas böra bestridas på annat sätt.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen minskat förslagsanslaget till anställnings- och avskedspremier, nu 375,400 kronor, med 14,800 kronor till 360,600 kronor.

13:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 13 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att minska förslagsanslaget till ökad avlöning för de till tjänsteåldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna, nu 55,538 kronor, med 20,063 kronor till 35,475 kronor.

Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit har riksdagen minskat förslagsanslaget till ökad avlöning för de till tjänsteåldern äldsta bataljonsläkarna och bataljonsveterinärerna, nu 55,538 kronor, med 20,063 kronor till 35,475 kronor.

14:o) Under punkt 14 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka förslagsanslaget till avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren, nu 72,000 kronor, med 16,000 kronor till 88,000 kronor.

Enligt 1911 års riksdags beslut om fältläkarkårens omorganisation skola fältläkarstipendiatbefattningarna småningom upphöra och till ersättning härav efter hand anställas högst 44 extra bataljonsläkare. Enligt särskilda beslut av riksdagen hava också för vart och ett av åren 1912—1917 inrättats 6 nya extra bataljonsläkarbeställningar. Med den nu begärda anslagsökningen avses att i staten för år 1918 uppföra de återstående 8 beställningarna, varigenom den beslutade omorganisationen av kåren skulle bli fullständigt genomförd.

Mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit har riksdagen icke haft något att erinra. Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen ökat förslagsanslaget till avlöning till bataljonsläkare vid fältläkarkåren, nu 72,000 kronor, med 16,000 kronor till 88,000 kronor.

15:o) Med bifall till vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 15 av denna huvudtitel föreslagit har riksdagen till beredande, i enlighet med de i statsrådsprotokollet över finansärenden den 13 januari 1917 angivna grunder, av *extra lönetillägg* för innevarande år åt vissa betjante, som åtnjuta avlöning från fjärde huvudtitelns medel, å extra stat för år 1918 såsom förslagsanslag anvisat ett belopp av 205 kronor.

16:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 16 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen

dels att, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat, öka förslagsanslaget till arméns reservstater, nu 176,150 kronor, med 96,850 kronor till 273,000 kronor;

dels ock medgiva, att läkare å fältläkarkårens reservstat, vilken efter eget åtagande beordras att tjänstgöra å egen bostadsort under sådana

förhållanden, att utom tjänstgöringsorten boende bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat eljest skulle tagits i anspråk, må uppbära dagarvode med 8 kronor om dagen.

Kostnadsberäkningen för arméns reservstater år 1918 slutar å ett belopp av 308,502 kronor, men då icke samtliga beställningar å reservstat beräknas bliva besatta redan från och med årets början, har nämnda belopp ansetts kunna nedsättas med 35,502 kronor till 273,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen *dels*, med godkännande av de vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden den 13 januari 1917 fogade förslag till stater för officerare och underofficerare å reservstat vid armén samt för fältläkarkårens reservstat, ökat förslagsanslaget till arméns reservstater, nu 176,150 kronor, med 96,850 kronor till 273,000 kronor; *dels ock* medgivit, att läkare å fältläkarkårens reservstat, vilken efter eget åtagande beordras att tjänstgöra å egen bostadsort under sådana förhållanden, att utom tjänstgöringsorten boende bataljonsläkare vid fältläkarkåren eller fältläkarstipendiat eljest skulle tagits i anspråk, må uppbära dagarvode med 8 kronor om dagen.

17:o) Under punkt 17 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka förslagsanslaget till arméns personal över stat, nu 120,000 kronor, med 120,000 kronor till 240,000 kronor.

Av den i statsrådsprotokollet lämnade utredningen framgår, att den begärda ökningen av detta anslag står i samband med den utveckling av reservofficersinstitutionen, som enligt 1914 års härordningsbeslut skall äga rum.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit, får riksdagen anmäla, att riksdagen ökat förslagsanslaget till arméns personal över stat, nu 120,000 kronor, med 120,000 kronor till 240,000 kronor.

18:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 18 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren, tillse vidare under fjärde huvudtiteln för ändamålet beräkna ett ordinarie förslagsanslag av 36,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 9 mars 1917 dagtecknad proposition (nr 149), under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att, med godkännande av i statsrådsprotokollet angivna grunder för omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren, i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 36,000 kronor, benämnt »Väg- och vattenbyggnadskåren, förslagsanslag.

Eders Kungl. Maj:ts förslag avser omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren i enlighet med inom lantförsvarsdepartementet med biträde av sakkunniga verkställd utredning.

Jämlikt § 46 riksdagsordningen har riksdagens vederbörande utskott i anledning av en i ämnet väckt motion infortrat yttranden från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt chefen för väg- och vattenbyggnadskåren. Dessa yttranden hava emellertid inkommit till utskottet först den 23 maj 1917.

På grund härav och med hänsyn till den mångfald ärenden, som riksdagen särskilt under senare delen av riksdagstiden haft att handlägga, har det icke varit riksdagen möjligt att ägna föreliggande fråga den ingående behandling som erfordras.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen funnit Eders Kungl. Maj:ts framställning angående omorganisation av väg- och vattenbyggnadskåren icke för närvarande böra av riksdagen bifallas.

19:o) I anledning av vad Eders Kungl. Maj:t under punkt 19 av denna huvudtitel föreslagit har riksdagen för *utbetalande av tillägg till dagavlönning åt indelt manskap* med 2 kronor till korpral, vicekorpral och menig beställningsman samt 2 kronor 10 öre till annan menig för tjänstgöring i egenskap av underbefäl, instruktör eller beställningsman vid skolor och övningar utom vanliga repetitionsövningar å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 94,300 kronor.

20:o) Under punkt 20 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, nu 122,200 kronor, med 10,800 kronor till 133,000 kronor.

Den utav Eders Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av detta anslag hänför sig till följande poster:

höjning med 300 kronor av expensanslagen för 23 infanteriregementen	kronor	6,900: —
expensanslag för Norrlands ingenjörkår	»	1,300: —
höjning av expensanslaget till inspektörens för trängens expedition	»	200: —
expensanslag till 12 infanteribrigadchefers expeditioner	»	2,400: —
		<hr/>
	Summa kronor	10,800: —

Då riksdagen icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts förslag uti denna punkt, har riksdagen ökat reservationsanslaget till hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, nu 122,200 kronor, med 10,800 kronor till 133,000 kronor.

21:o) Uti punkt 21 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för år 1918 ur riksstaten utsluta det ordinarie reservationsanslaget till landstormen, stort 277,935 kronor.

Å detta anslag förefanns vid 1915 års utgång reservationer till ett sammanlagt belopp av 533,436 kronor 80 öre, och hava dessa besparingar under år 1916 ytterligare ökats. De å anslaget erforderliga utgifterna för år 1918, vilka beräknats till 278,868 kronor, hava förden skull av Eders Kungl. Maj:t ansetts kunna utgå av nämnda reservationer.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för år 1918 ur riksstaten utslutit det ordinarie reservationsanslaget till landstormen, stort 277,935 kronor.

22:o) I punkt 22 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., nu 6,352,918 kronor, med 399,475 kronor till 6,752,393 kronor.

Detta anslag, som i 1917 års riksstat är upptaget med 6,352,918 kronor, har för år 1918 av Eders Kungl. Maj:t beräknats på följande sätt:

Rullföringsväsendet å fastlandet	kronor	283,130
D:o m. m. å Gotthland	»	13,000
Färdkostnader	»	367,800
Inskrivnings- och mönstringskostnader samt expenser	»	170,000
Penningbidrag	»	5,428,759
Penningtillskott	»	79,104
Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	»	410,600

Summa kronor 6,752,393

Från detta anslag har Eders Kungl. Maj:t avsett, att viss gottgörelse till ordförande i hästuttagningsnämnd ävensom kostnaderna för provning av ansökningar rörande uppskov för värnpliktiga med inställelse till tjänstgöring vid mobilisering böra bestridas. Någon särskild anslagsförhöjning på grund härav har emellertid ej ifrågasatts.

Mot Eders Kungl. Maj:ts beräkning av värnpliktsanslaget har riksdagen icke funnit anledning till erinran.

Med anledning av en inom riksdagen väckt motion rörande anvisande av medel för höjning av understödet till vissa värnpliktigas familjer har riksdagen beslutat bl. a., att fjärde huvudtitelns förslagsanslag till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., om vars ökning med 399,475 kronor Eders Kungl. Maj:t gjort framställning i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, skall för nu ifrågasvarande ändamål ökas med ytterligare 660,000 kronor.

Värnpliktsanslaget kommer följaktligen att ytterligare ökas till 7,412,393 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen ökat förslagsanslaget till de värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., nu 6,352,918 kronor, med 1,059,475 kronor till 7,412,393 kronor.

23:o) Under punkt 23 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

dels att, med godkännande av det vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stat för intendenturkåren, öka anslaget till intendenturkåren, nu 711,655 kronor, med 9,997 kronor till 721,652 kronor;

dels ock medgiva, att de i staten för intendenturkåren för år 1917 uppförda avlöningsmedel för korpraler må under samma år, utan hinder av statens bestämmelser, användas för avlöning åt ytterligare högst 5 furirer, därav 2 av första och 3 av andra klass.

Vid uppgörandet av denna stat hava de fastställda övergångsplanerna i huvudsak vunnit tillämpning.

Antalet förvaltarbeställningar i staten är avsett att enligt härordningen minskas till 75, men har Eders Kungl. Maj:t begärt, att därutöver en dylik beställning måtte avses för det centrala fästningsmagasinet i Boden. Härigenom skulle antalet förvaltarbeställningar å denna stat komma att för 1918 minskas från nuvarande 78 till 76.

På grund av svårigheterna att rekrytera korpralsgraden vid intendenturkåren har Eders Kungl. Maj:t slutligen begärt, att ett utbyte måtte få ske av de å intendenturkårens stat uppförda korpralsbeställningarna mot furirsbeställningar, så att mot 15 i härordningen beräknade korpralsbeställningar skulle svara 10 furirsbeställningar, därav 4 av första och 6 av andra klassen. Genom vidtagande av denna anordning skulle därjämte en mindre besparing i staten uppstå. Eders Kungl. Maj:t har begärt att redan i innevarande års stat få vidtaga samma anordning, ehuru i mindre omfattning.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla, vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen

dels med godkännande av det vid statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 13 januari 1917 fogade förslag till stat för intendenturkåren ökat anslaget till intendenturkåren, nu 711,655 kronor, med 9,997 kronor till 721,652 kronor;

dels ock medgivit, att de i staten för intendenturkåren för år 1917 uppförda avlöningsmedel för korpraler må under samma år, utan hinder

av statens bestämmelser, användas för avlöning åt ytterligare högst 5 furirer, därav 2 av första och 3 av andra klassen.

24:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 24 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 107,900 kronor, med 3,500 kronor till 111,400 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t begärda ökningen av detta anslag med 3,500 kronor grundar sig på följande beräkning:

12 nya kvinnliga biträdesbefattningar i arméförvaltningen	2,400	kronor
1 ny vaktmästarebeställning därstädes	100	»
4 tyg- och fabriksingenjörer, två nya ålderstillägg	2,000	»
1 ny departementsskrivare	500	»
1 tygförvaltare av andra klassen	150	»
1 ny tygverkmästare	250	»
	<hr/>	
	Summa	5,400 kronor

På grund av minskning i antalet beställningar å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter och i antalet av de å intendenturkårens stat uppförda förvaltarbeställningarna ävensom med anledning av viss felaktighet vid beräkningen av förstnämnda stat för år 1917 har emellertid Eders Kungl. Maj:t ansett, att en minskning å anslaget kan ske med 1,900 kronor. Härigenom har anslagsförhöjningen kunnat begränsas till 3,500 kronor.

Mot vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit har riksdagen icke haft annat att erinra än att, då riksdagen beslutat att icke å 1918 års stat för arméförvaltningen uppföra ytterligare en vaktmästarebeställning, ålders-tillägg för samma beställning icke bör beräknas, varigenom ökningen av anslaget kommer att nedsättas med ytterligare 100 kronor till 3,400 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen ökat förslagsanslaget till ålderstillägg, nu 107,900 kronor, med 3,400 kronor till 111,300 kronor.

25:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 25 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen

dels att för tilldelande av mötesbidrag åt vissa officerare och under-officerare med vederlikar enligt i kungl. brevet den 21 juni 1916 angivna grunder å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 114,615 kronor;

dels ock medgiva, att nämnda förmån må utgå jämväl under tjänstgöring å mötesplatserna för deltagande i reservtruppövning och landstormsövning samt under tjänstgöring vid å mötesplatserna årligen anordnade skolor för utbildning till underbefäl av fast anställt manskap.

Enligt nu gällande bestämmelser utgår mötesbidrag till gifta och med dem enligt därom given föreskrift likställda officerare och underofficerare med vederlikar vid de icke kasernerade infanteriregementena under den tid, vederbörande är beordrad deltaga i beväringsskolor och repetitionsövning å regementets övningsplats. Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att mötesbidrag skall vid förenämnda infanteriregementen utgå jämväl under reservtruppövning och landstormsövning ävensom under tjänstgöring vid å mötesplatserna förlagda underbefälsskolor för det fast anställda manskapet. Någon ökning av anslaget på grund härav har emellertid icke av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatts.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot vad Eders Kungl. Maj:t beträffande detta anslag föreslagit, får anmäla, att riksdagen

dels för tilldelande av *mötesbidrag åt vissa officerare och underofficerare med vederlikar* enligt i kungl. brevet den 21 juni 1916 angivna grunder å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 114,615 kronor;

dels ock medgivit, att nämnda förmån må utgå jämväl under tjänstgöring å mötesplatserna för deltagande i reservtruppövning och landstormsövning samt under tjänstgöring vid å mötesplatserna årligen anordnade skolor för utbildning till underbefäl av fast anställt manskap.

26:o) Uti punkt 26 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för beredande av provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer enligt i kungl. brevet den 21 juni 1916 angivna grunder å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 67,600 kronor.

Då detta anslag beräknats enligt hittills tillämpade grunder, har riksdagen för beredande av *provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl. vid till Boden förlagda truppförband och formationer* enligt i kungl. brevet den 21 juni 1916 angivna grunder å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 67,600 kronor.

Intendenturen m. m.

27:o) I punkt 27 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka förslagsanslaget till arméns mathållning, nu 9,059,971 kronor, med i jämmt krontal 109,462 kronor till 9,169,433 kronor.

Mathållningsanslaget har förut utgått efter en beräkningsgrund av 60 öre för man och tjänstgöringsdag. På grund av rådande dyrtid har

emellertid detta belopp visat sig otillräckligt. Eders Kungl. Maj:t har därför, såsom framgår av punkt 28:o) här nedan, begärt, att ytterligare 20 öre för man och dag måtte anvisas för år 1918 och det med anledning härav beräknade beloppet uppföras såsom förstärkningsanslag på extra stat för år 1918.

Det ordinarie anslaget bör alltså även för år 1918 beräknas enligt förut gällande grunder.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen ökat förslagsanslaget till arméns mathållning, nu 9,059,971 kronor, med i jämnt krontal 109,462 kronor till 9,169,433 kronor.

28:o) Under punkt 28 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 3,056,500 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under närmast föregående punkt anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen *till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till arméns mathållning* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 3,056,500 kronor.

29:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 29 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att minska förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, nu 4,466,052 kronor, med 98,807 kronor till 4,367,245 kronor.

Beräknat enligt hittills följda grunder uppgår detta anslag för år 1918 till det nu äskade beloppet, 4,367,245 kronor. Med hänsyn till väsentligt stegrade priser har emellertid, på sätt inhämtas av punkt 30:o) här nedan, föreslagits beviljande utav förstärkning av anslaget med 1,746,900 kronor att utgå på extra stat.

Riksdagen, som icke haft något att häremot erinra, får, med anledning av Eders Kungl. Maj:ts i denna punkt framlagda förslag, anmäla, att riksdagen minskat förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, nu 4,466,052 kronor, med 98,807 kronor till 4,367,245 kronor.

30:o) Under punkt 30 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 1,746,900 kronor.

Under hänvisning till vad riksdagen under punkt 29:o) här ovan anfört, får riksdagen anmäla, att riksdagen *till förstärkning av ordinarie förslagsanslaget till furagering av arméns hästar* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 1,746,900 kronor.

31:o) Under punkt 31 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att minska reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, nu 5,574,455 kronor, med i jämnt krontal 266,691 kronor till 5,307,764 kronor.

Ifrågavarande anslag är för innevarande år upptaget till 5,574,455 kronor. Härav utgöra 5,074,455 kronor anslagets summa med tillämpning av förut gällande beräkningsgrunder samt 500,000 kronor särskilt tillägg med omkring 10 procent på grund av stegrade materialpriser.

Eders Kungl. Maj:t har nu för år 1918 äskat dels ett ordinarie anslag av 5,307,764 kronor, vilket belopp beräknats med tillämpning av sedvanliga grunder, dels ock, på sätt i punkt 32 här nedan omförmäles, ett tilläggsanslag å extra stat uppgående till 25 procent av nyssnämnda belopp eller i runt tal 1,326,950 kronor, detta sistnämnda förslag föranlett av de avsevärda prisstegringarna framför allt å yllevaror och läder samt med särskild hänsyn till det ordinarie anslagets natur av reservationsanslag.

Riksdagen, som icke funnit något att erinra häremot, får alltså i anledning av Eders Kungl. Maj:ts under nu förevarande punkt framställda förslag anmäla, att riksdagen minskat reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, nu 5,574,455 kronor, med i jämnt krontal 266,691 kronor till 5,307,764 kronor.

32:o) I anledning av Eders Kungl. Maj:ts under punkt 32 av denna huvudtitel gjorda framställning får riksdagen, under återopande av vad riksdagen under punkt 31:o) här ovan anfört, anmäla, att riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning å extra stat* för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 1,326,950 kronor.

33:o) Vidare har Eders Kungl. Maj:t i punkt 33 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till arméns diverse intendenturbehov, nu 875,997 kronor, med i jämnt krontal 40,946 kronor till 916,943 kronor.

Från detta anslag utgå kostnaderna för truppförbandens befälsövningar. Beträffande dessa övningar har Eders Kungl. Maj:t föreslagit, att traktamentsersättning skall, i likhet med vad som äger rum vid fälttjänstövningar, utgå till i samma befälsövningar deltagande officerare och underofficerare. Någon höjning av anslaget på grund härav har dock icke ansetts erforderlig, utan har anslaget blivit beräknat med tillämpning av hittills följda grunder.

Riksdagen, som ansett sig böra bifalla vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit, får anmäla, att riksdagen ökat reservationsanslaget

till arméns diverse intendenturbehov, nu 875,997 kronor, med i jämnt krontal 40,946 kronor till 916,943 kronor.

34:o) Uti punkt 34 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 2,158,547 kronor, med i jämnt krontal 88,392 kronor till 2,246,939 kronor.

Beräknat enligt hittills tillämpade grunder uppgår detta anslag för år 1918 till det nu äskade beloppet 2,246,939 kronor. Med hänsyn till de väsentligt stegrade priserna å ved, kol och belysningsämnen har emellertid Eders Kungl. Maj:t, på sätt inhämtas av punkt 35 här nedan, föreslagit beviljande av förstärkning av anslaget med 725,000 kronor att utgå å extra stat.

Riksdagen, som icke haft något att häremot erinra, har i anledning av Eders Kungl. Maj:ts under nu förevarande punkt framställda förslag ökat reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, nu 2,158,547 kronor, med i jämnt krontal 88,392 kronor till 2,246,939 kronor.

35:o) På grund av Eders Kungl. Maj:ts i punkt 35 av denna huvudtitel gjorda framställning får riksdagen, med åberopande av vad riksdagen under 34:o) här ovan anfört, anmäla, att riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 725,000 kronor.

36:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 36 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för inköp av inventarier i nya kasernetablissemang å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 120,000 kronor.

För ifrågavarande ändamål har förut beräknats ett belopp av 50,000 kronor till varje nytt kasernetablissemang. Eders Kungl. Maj:t har nu på grund av ökade materialpriser och arbetskostnader ansett, att detta belopp bör för de anskaffningar av inventarier, som förestå, ökas till 60,000 kronor. Då etablissemangen för Södermanlands och Kalmar regementen beräknats bliva färdiga att tagas i bruk under år 1918, har anslaget för nämnda år föreslagits till 120,000 kronor.

Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen för *inköp av inventarier i nya kasernetablissemang* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

37:o) Under punkt 37 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnaderna för anskaffning av inventarier för vinterskolorna å Rommehed, Frösö läger och Vännäs läger å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 120,000 kronor.

På grund av de avsevärda stegringarna i prisen särskilt på bränsle och belysningsämnen har ordinarie kasernutredningsanslaget, från vilket eljest skolat bestridas utgifter av förevarande art, visat sig icke kunna bära även dessa kostnader. Eders Kungl. Maj:t har därför å extra stat för år 1918 begärt ett anslag av 120,000 kronor eller 40,000 kronor för envar av nämnda skolor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag för bestridande av kostnaderna för *anskaffning av inventarier för vinterskolorna å Rommehed, Frösö läger och Vännäs läger* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 120,000 kronor.

Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.

38:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 38 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 195,000 kronor, med 25,000 kronor till 220,000 kronor.

Med den föreslagna anslagsökningen avses att bringa detta förslagsanslag närmare i överensstämmelse med därifrån utgående utgifter.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen ökat förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 195,000 kronor, med 25,000 kronor till 220,000 kronor.

39:o) Under punkt 39 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlåtas angående beredande av särskilt hyresbidrag åt vissa underofficerare, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 36,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en den 23 mars 1917 dagtecknad, till riksdagen avlåten proposition (nr 155), under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att för beredande, i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, av särskilt hyresbidrag åt gifta underofficerare med vederlikar vid armén under åren 1917 och 1918 å extra stat för 1918 anvisa ett förslagsanslag av 72,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under innevarande år av tillgängliga medel förskjuta vad för ändamålet erfordras.

Enligt gällande reglemente för arméns avlöning under fred utgår till underofficer med lön på stat, vilken icke åtnjuter bostadsförmån

och servis in natura, inkvarterings- och servisbidrag med följande belopp:

Beställning.	I Stockholm.			I Göteborg.			Å annan ort.		
	Inkvarteringsbidrag.	Servisbidrag.	Summa.	Inkvarteringsbidrag.	Servisbidrag.	Summa.	Inkvarteringsbidrag.	Servisbidrag.	Summa.
Fanjunkare och likställd	210	90	300	288	12	300	228	12	240
Sergeant och likställd.....	150	90	240	228	12	240	168	12	180

Vad tillgången å bostadslägenheter angår, är denna mycket växlande. Medan vid en del truppförband bostäder finnas i tillräckligt antal, råder däremot vid andra brist därpå. Bostadslägenheternas beskaffenhet är jämväl olika vid olika truppförband. Medan exempelvis vid några regementen alla fanjunkare hava lägenheter om 3 rum och kök, få vid andra regementen fanjunkarna nöja sig med lägenheter om 2 rum och kök.

För åtnjutande av inkvarteringsersättning gäller, som ovan nämnts, att sådan ersättning ej får åtnjutas av den, för vilken bostadsförmån in natura kan beredas i kronans hus. En underofficer kan alltså endast i mån av tillgång påräkna bostad in natura. Å andra sidan är han dock skyldig att mottaga honom erbjuden bostad mot avstående av inkvarteringsbidraget. Inkvarteringsbidraget är emellertid, åtminstone för gifta underofficerare, på flertalet orter otillräckligt för täckande av kostnaderna för hyrande av bostad. I den mån antalet bostadslägenheter vid de olika truppförbanden icke står i samma förhållande som antalet underofficerare vid desamma, kommer en ojämnhet i förmåner att uppstå därigenom, att en underofficer vid ett truppförband kan få vänta längre, innan bostadslägenhet kan få tillträdas, än vad fallet är för en underofficer vid ett annat truppförband.

Departementschefen har med hänsyn härtill ansett en utredning rörande underofficerarnas inkvarteringsfråga behöfelig. I avvaktan på denna utredning och eventuellt av densamma föranledda byggnadsföretag eller andra åtgärder, har departementschefen emellertid ansett billigheten kräva, att en utjämning av de mest framträdande olikheterna i fråga om bostads och inkvarteringsbidrags åtnjutande kommer till stånd beträffande samtliga arméns gifta underofficerare med vederlikar. Denna utjämning har ansetts böra äga rum på det sättet, att ett sär-

skilt extra hyresbidrag tilldelas alla de gifta underofficerare med vederlikar vid armén, som icke åtnjuta bostad in natura utan endast kontant inkvarteringsersättning.

Det av Eders Kungl. Maj:t nu föreslagna extra hyresbidraget är avsett att utgå med 25 procent av inkvarterings- och servisbidragens sammanlagda belopp samt oberoende av det krigstidstillägg, som kan varda av riksdagen beviljat.

Det extra hyresbidraget har därjämte ansetts böra utgå redan för innevarande år samt, då de av den ifrågasatta utredningen föranledda åtgärderna icke beräknats kunna giva erforderligt resultat för år 1918, jämväl under sistnämnda år. För bägge åren har ett sammanlagt belopp av 72,000 kronor ansetts böra beräknas.

Mot vad sålunda föreslagits har riksdagen icke haft något att erinra.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för beredande, i enlighet med i statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för den 23 mars 1917 angivna grunder, av *särskilt hyresbidrag åt gifta underofficerare med vederlikar vid armén under åren 1917 och 1918* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 72,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att under innevarande år av tillgängliga medel förskjuta vad för ändamålet erfordras.

Artilleribehov.

40:o) Uti punkt 40 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående medelsbehovet för år 1918 under ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, tillsvidare beräkna samma anslag till 5,000,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 16 mars 1917 dagtecknad proposition (nr 113), under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels öka det å riksstatens fjärde huvudtitel upptagna ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, nu 2,708,850 kronor, med 1,081,150 kronor till 3,790,000 kronor;

dels ock till förstärkning av samma anslag å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 2,000,000 kronor.

Enligt den för år 1917 fastställda staten är förevarande anslag, ordinarie vapenanslaget, uppdelat på nio särskilda titlar. Anslagssumman är fördelad på följande sätt:

Titel I. Artillerimateriel:

a) för fältartilleriet	kronor 240,000: —		
b) » fästnings- och positionartilleriet	» 55,000: —	kronor	295,000: —

Titel II. Handvapen samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet	»		190,000: —
--	---	--	------------

Titel III. Ammunition:

a) för fältpjäser	kronor 520,000: —		
b) » fästnings- och positionspjäser	» 120,000: —		
c) för handvapen och kulsprutor	» 844,000: —		
d) kruttillverkning	» 237,000: —	»	1,721,000: —

Titel IV. Övningar:

a) övningar för artilleriet ..	kronor 117,000: —		
b) målskjutningsmateriel för handvapen och kulsprutor m. m.	» 150,000: —	»	267,000: —

Titel V. Fabriker:

a) Karl Gustafs stads gevärsfaktori	kronor 15,000: —		
b) ammunitionsfabriken	» 15,000: —		
c) Åkers krutbruk	» 3,000: —	»	33,000: —

Titel VI. Byggnader	»		80,000: —
---------------------------	---	--	-----------

Titel VII. Skjutfält	»		54,100: —
----------------------------	---	--	-----------

Titel VIII. Transporter	»		30,000: —
-------------------------------	---	--	-----------

Titel IX. Diverse behov	»		38,750: —
-------------------------------	---	--	-----------

Summa kronor 2,708,850: —

Till anslagets förstärkning för innevarande år anvisade 1916 års riksdag ett belopp av 600,000 kronor, för vilket Eders Kungl. Maj:t fastställt följande fördelning:

Titel II. Handvapen samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet	kronor	90,000 :-	
Titel III. Ammunition:			
a) för fältpjäser	}	» 100,000: —	
b) för fästnings- och positionspjäser)			
c) för handvapen och kulsprutor			» 300,000: —
d) för kruttillverkning			» 90,000: —
Titel IV. Övningar:			
b) målskjutningsmateriel för handvapen och kulsprutor m. m.	»	20,000: —	
		<hr/> Summa kronor 600,000: —	

I sammanhang med beviljande av medel under denna anslagstitel framhöll 1916 års riksdag vissa omständigheter, vilka syntes böra för-
anleda en fullständigare granskning av anslaget, än då kunnat ske. Med anledning härav har Eders Kungl. Maj:t låtit verkställa en fullständig omräkning av vapenanslaget, och det nu framlagda förslaget grundar sig även delvis på ifrågavarande omräkning. Emellertid har departementschefen ansett sig för närvarande böra inskränka sig till en beräkning av allenast det för år 1918 erforderliga anslagsbeloppet.

I fråga om *Titel I, Artillerimateriel*, har Eders Kungl. Maj:t begärt en ökning av dels undertiteln a), artillerimateriel för fältartilleriet, med 25,000 kronor, dels undertiteln b) artillerimateriel för fästnings- och positionsartilleriet, med 20,000 kronor.

Ökningen av den förstnämnda undertiteln hänför sig till följande poster:

underhållskostnad för två haubitsbatterier	kronor	6,000: —
underhåll av vintermateriel	»	16,800: —
ökad slitning av eldlednings- och signalmateriel	»	2,200: —
		<hr/> Summa kronor 25,000: —

Underhållskostnaden för fältartilleriet beräknades efter genomförandet av 1901 års härordning till 150,000 kronor. Då någon ökning av fältartilleriet i fråga om antalet pjäser under de senare åren icke skett samt 1914 års härordning icke medfört någon förlängd övningstid för

fältartilleriets del, har riksdagen icke ansett sig kunna bevilja den här föreslagna ökningen.

Beträffande därefter ifrågasatt höjning av undertiteln b) med 20,000 kronor har riksdagen funnit sig böra bifalla densamma med hänsyn till, att här ifrågavarande artillerimateriel är nyanskaffad och således underhållskostnad för densamma icke förut beräknats.

Under titel I bör följaktligen beräknas en ökning med 20,000 kronor eller från 295,000 kronor till 315,000 kronor.

I fråga om *Titel II, Handvapen samt kulsprutemateriel för infanteriet och kavalleriet*, har Eders Kungl. Maj:t på grund av genom längre tjänstgöringstid förorsakad ökad slitning av handvapnen samt med hänsyn till nödvändigheten av att beräkna särskild underhållskostnad för kulsprutematerielen begärt en ökning av det under denna titel upptagna beloppet med 80,300 kronor till 270,300 kronor.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla den sålunda begärda ansökningsökningen.

Det för närvarande under *Titel III, Ammunition*, beräknade beloppet 1,721,000 kronor är fördelat på följande sätt:

a) *ammunition för fältpjäser:*

Till anskaffande av fältartilleriammunition (utom krut och sprängladdningar) i stället för under övningar förbrukad, till inventarier, materialier och förbrukningspersedlar samt till allmänna omkostnader vid ammunitionsförråden i Stockholm, Göteborg, Kristianstad, Östersund, Uppsala, Jönköping och Visby..... kronor 520,000: —

b) *ammunition för fästnings- och positionspjäser:*

Till anskaffande av fästnings- och positionsartilleriammunition (utom krut- och sprängladdningar) i stället för under övningar förbrukad, till inventarier, materialier och förbrukningspersedlar samt till allmänna omkostnader vid ammunitionsförråden å Karlsborgs och Bodens fästningar ..... » 120,000: —

c) *ammunition för handvapen och kulsprutor:*

Till bestridande av kostnaden, utom den för krutet, för den årliga förbrukningen av ammunition för handvapen och kulsprutor (jämväl ammunition åt landstormen under dess obligatoriska övningar) samt till kurser för utbildning i ammunitionsvård ..... » 844,000: —

d) *kruttillverkning:*

Till bestridande av kostnaden för den årliga förbrukningen av krut och sprängladdningar samt för kavalleriets sprängmedel ..... kronor 237,000: —

Undertitlarna a) ammunition för fältpjäser och b) ammunition för fästnings- och positionspjäser hava av Eders Kungl. Maj:t föreslagits höjda till resp. 597,235 kronor och 307,523 kronor. I fråga om det till ammunition för fältpjäser beräknade beloppet har riksdagen intet att erinra. Det belopp åter, som föreslagits till ammunition för fästnings- och positionspjäser, har riksdagen ansett kunna nedsättas med vad som beräknats för ammunition till viss tung artillerimateriel, som icke blivit anskaffad, samt till vissa äldre pjäser eller 16,100 kronor. Följaktligen bör för ändamålet beräknas 291,423 kronor.

Beträffande därefter undertiteln c) ammunition för handvapen och kulsprutor har Eders Kungl. Maj:t till grund för beräkningarna lagt en årlig ammunitionsåtgång av:

skarpa patroner	19,000,000 st.
kammar- »	5,700,000 »
lösa »	12,000,000 »
patroner till enhandsvapen	1,000,000 »

För övningar med teknisk utrustning har vidare under samma undertitel beräknats:

för handgranater	kronor 15,000: —
» ammunition för granatkastare	» 21,000: —
» projektiler att kastas från aeroplan	» 4,000: —
» lysgranater	» 10,000: —
» ammunition för lyspistoler	» 10,000: —
	<hr/>
	eller tillhopa kronor 60,000: —

Därjämte har för ammunitionsvård m. m. beräknats ett belopp av 70,000 kronor.

Medelsbehovet å denna undertitel skulle alltså enligt Eders Kungl. Maj:ts förslag uppgå till följande belopp:

för 6,5 mm. skarpa patroner	kronor	950,000: —
» 6,5 mm. kammarpatroner	»	85,500: —
» 6,5 mm. lösa patroner.....	»	120,000: —
» patroner till enhandsvapen	»	30,000: —
» handgranater m. m.	»	60,000: —
» ammunitionsvård, transport, oförutsedda utgifter m. m.	»	70,000: —
		<hr/>
eller tillhopa kronor		1,315,500: —

Då medel icke blivit av riksdagen anvisade till s. k. teknisk utrustning, har riksdagen icke funnit anledning att nu bevilja ett särskilt belopp för övningar med denna utrustning. Vad Eders Kungl. Maj:t i övrigt i fråga om denna undertitel begärt, har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Vad slutligen undertiteln d) kruttillverkning angår, har riksdagen ansett sig böra göra viss, av den utav riksdagen beslutade nedsättningen i ammunitionsmängden för vissa artilleripjäser föranledd, reduktion i det av Eders Kungl. Maj:t äskade beloppet, 415,210 kronor, med 6,650 kronor till 408,560 kronor.

Å titel III bör följaktligen enligt riksdagens mening beräknas:

a) för fältpjäser	kronor	597,235: —
b) för fästnings- och positionspjäser	»	291,423: —
c) för handvapen och kulsprutor	»	1,255,500: —
d) för kruttillverkning	»	408,560: —
		<hr/>
Summa kronor		2,552,718: —

Titelns slutsumma bör i avrundat tal beräknas till 2,552,700 kronor.

De av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppen under *Titel IV, Övningar*, hava icke föranlett någon erinran från riksdagens sida. Å titeln bör följaktligen beräknas:

a) *övningar för artilleriet:*

Till artilleritruppförbandens övningar, till anskaffande av läroböcker, till belöningar för skicklighet i skjutning och riktning med artilleripjäser, till bestridande av kostnader för transporter till skjutfälten ävensom till häst- och ridskolepersedlar .....

kronor 124,000: —

b) målskjutningsmateriel för handvapen och kul-
sprutor m. m.

Till anskaffande och underhåll av målskjutnings-
materielen för handvapen och kulsprutor samt till
belöningar för skicklighet i skjutning med sagda
vapen ..... kronor 171,000: —

Summa kronor 295,000: —

I innevarande års stat är under *Titel V, Fabriker*, upptaget ett
belopp av 33,000 kronor enligt följande fördelning:

a) Karl Gustafs stads gevärsfaktori ..... kronor 15,000: —
b) Ammunitionsfabriken ..... » 15,000: —
c) Åkers krutbruk ..... » 3,000: —

Summa kronor 33,000: —

I fråga om det för Åkers krutbruk avsedda beloppet har Eders Kungl.
Maj:t föreslagit, att detsamma måtte ökas med 1,100 kronor att dispo-
neras på följande sätt:

ersättning för styresmannens representationskostnader kronor 750: —
höjning av läkarens arvode ..... » 250: —
höjning av posten till expenser m. m. .... » 100: —

Summa kronor 1,100: —

Riksdagen har ansett det tveksamt, huruvida den föreslagna ersätt-
ningen till styresmannen för representationskostnader är den lämplig-
aste formen för betalande av utgifter av ifrågavarande art. Med
hänsyn till de vid Åkers krutbruk rådande säregna förhållanden har
emellertid riksdagen funnit sig böra godkänna Eders Kungl. Maj:ts för-
slag. I övrigt har riksdagen icke haft något att erinra rörande denna
anslagspost.

Rörande *Titlarna VI, Byggnader och VII, Skjutfält*, har Eders Kungl.
Maj:t icke föreslagit någon förändring i förhållande till innevarande
års stat.

Beträffande därefter *Titel VIII, Transporter*, har här föreslagits en
ökning från 30,000 kronor till 33,000 kronor. Häremot har riksdagen
icke haft något att erinra.

Slutligen har Eders Kungl. Maj:t å *Titel IX, Diverse behov*, föreslagit
en ökning från 38,750 kronor till 48,000 kronor. Då från denna anslags-
titel bestridas kostnaderna för av världskriget föranledda försök med

varjehanda materiel, har riksdagen ansett sig böra godkänna Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Beräkningen av ordinarie medelsbehovet under vapenanslaget för år 1918 framgår av följande sammanställning:

Titel	Nuvarande anslag: kr.	Arméförvaltningens förslag kr.	Eders Kungl. Maj:ts förslag kr.	Utskottets förslag kr.
I	295,000 —	340,000 —	340,000 —	315,000 —
II	190,000 —	316,000 —	270,300 —	270,300 —
III	1,721,000 —	2,894,956 —	2,635,500 —	2,552,700 —
IV	267,000 —	331,320 —	295,000 —	295,000 —
V	33,000 —	34,100 —	34,100 —	34,100 —
VI	80,000 —	80,000 —	80,000 —	80,000 —
VII	54,100 —	54,100 —	54,100 —	54,100 —
VIII	30,000 —	33,000 —	33,000 —	33,000 —
IX	38,750 —	58,000 —	48,000 —	48,000 —
Anslaget,	2,708,850 —	4,141,476 —	3,790,000 —	3,682,200 —

På grund av detta anslags natur av reservationsanslag har Eders Kungl. Maj:t till mötande av de utav dyrtiden förorsakade ökade utgifterna under anslaget begärt såsom förstärkning å extra stat för år 1918 ett förslagsanslag högst 2,000,000 kronor.

Uti det av Eders Kungl. Maj:t begärda förstärkningsanslaget har riksdagen icke ansett sig kunna göra någon nedsättning.

Slutligen har riksdagen i detta sammanhang velat uttala önskvärdheten av att, om så lämpligen låter sig göra, innan ifrågavarande anslagsäskande ett kommande år ånyo förelägges riksdagen, en uppdelning sker av vapenanslaget uti tvenne särskilda reservationsanslag, avseende det ena artilleriets vapen, ammunition och målskjutningsmateriel ävensom övningar och materiel samt det andra motsvarande behov för infanteriet och övriga truppslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning beslutat *dels* öka det å riksstatens fjärde huvudtitel upptagna ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, nu 2,708,850 kronor, med 973,350 kronor till 3,682,200 kronor, *dels ock* till *förstärkning av samma anslag* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 2,000,000 kronor.

41:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 66 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 1,500,000 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse anmäler, har riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts i propositionen nr 72 angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande sedermera framlagda förslag för *anskaffande av viss artillerimateriel m. m.* å extra stat för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 3,928,200 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under år 1917 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna erforderligt belopp.

42:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 41 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för anskaffning av gevärshantverkarkistor å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 59,000 kronor.

Med förevarande anskaffning avses att komplettera förut befintlig verktygs- och materielutrustning i och för verkställande av mindre vapenreparationer.

Riksdagen har ansett sig böra bifalla detta Eders Kungl. Maj:ts förslag och har alltså för *anskaffning av gevärshantverkarkistor* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 59,000 kronor.

Fortifikationsbehov.

43:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 42 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, nu 1,800,920 kronor, med 70,430 kronor till 1,871,350 kronor.

Enligt den av Eders Kungl. Maj:t fastställda staten för detta anslag är detsamma för år 1917 fördelat på följande sätt:

Tit. I.	Lantförsvarets under arméförvaltningens fortifikationsdepartements vård och uppsikt ställda fastigheter	kronor 1,428,000: —
Tit. II.	Kommandantskapsutgifter	» 91,920: —
Tit. III.	Fortifikationens övningar	» 169,500: —
Tit. IV.	Fortifikationens materiel	» 111,500: —
		<hr/> Summa kronor 1,800,920: —

Ifråga om de under Tit. I upptagna underhållskostnaderna för arméns byggnader och fästningar har Eders Kungl. Maj:t beräknat en förhöjning med dels 26,500 kronor på grund av de nytillkomna underhållskostnaderna för vissa enligt 1914 års härordningsbeslut genom fortifikationsdepartementets försorg uppförda byggnader och förråd, dels ock 27,500 kronor på grund av ökade utgifter för vissa genom arméns kasernbyggnadsnämnd uppförda kasernetablissemang eller med sammanlagt 54,000 kronor.

För underhåll av vägen Boden—Åskogen har vidare under Tit. II måst beräknas, utöver förut anvisade medel, ytterligare ett belopp av 830 kronor på grund av jämlikt gällande väglag verkställd uppskattning av underhållskostnaderna.

Under Tit. III har till följd av 1914 års härordningsbeslut beräknats en ökning med 7,500 kronor.

Likaledes har i enlighet med samma beslut å Tit. IV vidtagits en förhöjning med 8,100 kronor.

Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna anslagsökningen har följaktligen upptagits med:

å Tit. I	.....	kronor	54,000: —
å Tit. II	.....	»	830: —
å Tit. III	.....	»	7,500: —
å Tit. IV	.....	»	8,100: —
			eller tillhopa kronor 70,430: —

Riksdagen, som funnit sig böra bifalla vad Eders Kungl. Maj:t i denna punkt föreslagit, får anmäla, att riksdagen ökat reservationsanslaget till arméns byggnader, mötesfält och kommandantskapsutgifter samt fortifikationens övningar och materiel, nu 1,800,920 kronor, med 70,430 kronor till 1,871,350 kronor.

44:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 43 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för underhåll av fästningsverken i Boden och vid Tingstäde å extra stat för år 1918 anvisa ett belopp av 17,200 kronor.

Ifrågavarande anslag är avsett till täckande av vissa genom rådande höga materialpriser förorsakade förhöjningar i de beräknade underhållskostnaderna för fästningsverken i Boden och vid Tingstäde.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande handlingarna, har ansett sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag och har alltså för *underhåll av fästningsverken i Boden och vid Tingstäde* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 17,200 kronor.

45:o) Under punkt 44 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:ts förslagit riksdagen att utav det av 1916 års riksdag till fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 7,134,000 kronor, å extra stat för år 1918 anvisa ett belopp av 4,500,000 kronor.

Av de utav riksdagen beslutade kasernetablissemangen för infanteritruppförbanden äro för närvarande åtta stycken färdigställda eller i det närmaste fullbordade. Enligt inom arméns kasernbyggnadsnämnd uppgjord beräkning uppgå merkostnaderna härför till 170,020 kronor.

För återstående sju kasernetablissemang har kasernbyggnadsnämnden beräknat en merkostnad av omkring 50 procent eller 7,592,200 kronor, vilken summa emellertid endast är approximativ.

Summan av kostnaderna för de 8 första etablissemangen och den för normala förhållanden beräknade kostnaden för de 7 återstående etablissemangen utgjorde enligt Eders Kungl. Maj:ts beräkning 33,048,200 kronor. Av den sålunda beräknade summan har riksdagen redan anvisat tillhoppa 22,244,000 kronor därav 500,000 kronor å det av 1916 års riksdag beviljade anslaget å 7,134,000 kronor, och återstår således, merkostnaderna för ännu ofullbordade kasernetablissemang oräknade, ytterligare erforderliga 10,804,200 kronor.

Med anledning av inom riksdagens vederbörande utskott väckt förslag att under nu rådande förhållanden uppskjuta byggandet utav en del av dessa kasernetablissemang, har utskottet med stöd av § 46 riksdagsordningen infortrat yttranden av arméförvaltningen och arméns kasernbyggnadsnämnd rörande årliga kostnaden för provisorisk förläggning av de för närvarande icke kasernerade infanteriregementena och huruvida dylik efter 1918 kan upprätthållas samt angående hittills vidtagna åtgärder beträffande kasernetablissemang för nämnda regementen ävensom i vad mån vid de olika regementena en fortsatt provisorisk förläggning kan befaras komma att ogynnsamt inverka på de värnpliktigas hälsovård.

Efter inhämtande av vad dessa yttranden innehålla rörande svårigheterna att efter 1918 upprätthålla en provisorisk förläggning och de vådor i sanitärt hänseende, som vidlåda redan den nuvarande provisoriska förläggningen, har riksdagen icke kunnat motsätta sig Eders Kungl. Maj:ts förslag.

Av redan beviljade medel återstå alltså vid bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag att anvisa 2,134,000 kronor, varjämte finnas av riksdagen under förskottstitel anvisade, ännu icke disponerade medel å 4,000,000 kronor.

En sammanställning av ovanstående ger följande resultat:

Hittills av riksdagen anvisade medel	kronor	22,244,000: —
Under förskottstitel anvisade, ej disponerade medel	»	4,000,000: —
Nu av Eders Kungl. Maj:t begärd anvisning	»	4,500,000: —
Återstod av beviljade medel att ytterligare anvisas	»	2,134,000: —
Merkostnader å de 8 första kasernetablissemangen	»	170,020: —
		Summa kronor 33,048,020: —

Den skillnad å 180 kronor, som förefinnes mellan denna beräkning och det av Eders Kungl. Maj:t angivna beloppet, beror på skedd avjämning av 1916 års anslag.

Riksdagen har alltså utav det av 1916 års riksdag till fullbordande av de utav 1906 års riksdag beslutade kasernetablissemang för femton infanteriregementen beviljade anslaget, 7,134,000 kronor, å extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisat ett belopp av 4,500,000 kronor.

46:o) Eders Kungl. Maj:t har uti punkt 45 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att av det till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm av 1916 års riksdag beviljade anslaget, 445,000 kronor å extra stat för år 1918 anvisa återstoden, 245,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 förskjuta sistnämnda belopp för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

Å sid. 251—257 av ovan åberopade statsrådsprotokoll har departementschefen till behandling upptagit frågan om de kostnader, utöver för ändamålen beviljade anslag, som vissa byggnadsföretag vid armén beräknas komma att draga. Då bland dessa företag jämväl förekommer förplägnadsanstalten i Hässleholm, har utskottet ansett lämpligt att här yttra sig om dessa merkostnader. Beloppet av ifrågavarande kostnader framgår av följande tablå:

Beräkning

av kostnadsökningen för vissa byggnadsföretag.

Anslaget beviljat av riksdagen	Anslaget avsett för	Beviljat anslagsbelopp	Beräknad merkostnad	Anmärkingar
1915	Ökat stallutrymme vid infanteriet	655,900	164,000	
1915	D:o vid kavalleriet	412,800	24,000	
1916	D:o vid artilleriet	56,000	14,000	
1913	Förråd för vinterfordon	237,000	—	Arbetet utfört utan kostnadsökning.
1915		90,000	22,500	
1914 (senare)	D:o för andra fordon än vinterfordon m. m.	1,359,000	83,100	
1914	Nya byggnader för Norrbottens regemente ...	1,050,000	181,710	
1915		478,000	150,000	
1914	Nya byggnader för Bodens artilleriregemente	692,000	210,000	
1915		395,000	140,000	
1916	Nya befälsbyggnader vid Vaxholms grenadjärregemente	640,000	120,000	
1916	Förplägnadsanstalt i Östersund	200,000	38,000	
1915	Nya byggnader för Norrlands artilleriregemente i Östersund	986,000	300,000	Av anslaget i dess helhet 1,358,500 kr. äro 372,500 kr. beräknade för inköp av mark.
1915	Nytt etablissemang för Svea ingenjörkår ...*)	1,696,000	435,000	
1915	Byggnader för Norrlands ingenjörkår	1,884,000	565,000	
1915	Nya byggnader för Bodens »	651,000	210,000	
1915	D:o för fästningsingenjörkompanierna	93,000	40,000	
1916	Nytt etablissemang för Fälttelegrafkåren ...	1,998,000	400,000	Beräkning av merkostnaden ej av Eders Kungl. Maj:t angiven.
1915	Skidförråd	461,000	—	
1914 (senare)	Vinterförläggning	567,000	10,000	
1915	Intendenturförråd i Boden	312,500	80,000	
1916	Förplägnadsanstalt i Hässleholm	445,000	71,000	
	Summa	—	3,258,310	

*) Därutöver har Eders Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 43,900 kronor.

Det belopp, som för ovan angivna byggnadsföretag för närvarande anses ytterligare erforderligt, uppgår således till 3,258,310 kronor.

Dessa merkostnader, vilka förorsakats av de stegrade priserna å byggnadsmateriel, låta sig emellertid icke med någon större grad av tillförlitlighet bedömas. Departementschefen har därför ansett lämpligast, att det i varje fall överlämnades till Eders Kungl. Maj:ts avgörande, huruvida ett entreprenadanbud, som överstege de beräknade kostnaderna, borde antagas eller icke, och att, för den händelse anbudet antoges, av tillgängliga medel förskjuta uppkommande merkostnader för att framdeles anmälas till ersättande. I enlighet därmed har icke heller något anslag för detta ändamål nu blivit äskat.

Riksdagen kan icke ansluta sig till detta departementschefens uttalande. Härigenom skulle, enligt riksdagens mening, införas en grundsats beträffande statsregleringen, vars konsekvenser knappast kunna överskådas. Då emellertid en del av byggnadsarbetena redan äro påbörjade, synes det av departementschefen angivna förfaringssättet böra för dessa särskilda fall få tillämpas, då så av förhållandena oundgängligen påkallas och annan utväg icke utan väsentliga svårigheter och fördyringar kan anlitas. Ifråga åter om de byggnadsföretag, vilka ännu icke påbörjats och vilka ej äro av brådskande natur, bör i varje fall tagas under övervägande, huruvida icke uppskov med hänsyn till för närvarande rådande höga byggnadskostnader kan äga rum.

Beträffande därefter frågan om byggnader för förplägnadsanstalten i Hässleholm beviljade 1916 års riksdag härför ett anslag av 445,000 kronor och anvisade därav på extra stat för år 1917 ett belopp av 200,000 kronor att i mån av behov förskottsvis utgå redan under år 1916. Återstoden av samma anslag, 245,000 kronor, har nu av Eders Kungl. Maj:t äskats på extra stat för år 1918, varvid Eders Kungl. Maj:t skulle äga att av tillgängliga medel under år 1917 förskjuta beloppet för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

Då, enligt vad riksdagen inhämtat, byggandet av denna förplägnadsanstalt ännu icke påbörjats, har riksdagen icke ansett erforderligt, att det begärda beloppet redan under innevarande år förskjutes.

Då anstalten i fråga snarast möjligt bör uppföras, ej minst med hänsyn till vikten av att åstadkomma förutsättningar för en god ekonomi beträffande truppens förplägnad, har det inom riksdagen blivit ifrågasatt, att även den beräknade merkostnaden, 71,000 kronor, redan nu borde beviljas. Då emellertid, av skäl som nyss anförts, merkostnadsbeloppet ej torde behöva tagas i anspråk under år 1918, lärer med dettas uppförande å riksstaten lämpligen kunna anstå till ett följande år.

I övrigt har riksdagen icke haft något att erinra i fråga om detta anslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen av det *till uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm* av 1916 års riksdag beviljade anslaget, 445,000 kronor, å extra stat för år 1918 anvisat såsom reservationsanslag återstoden, 245,000 kronor.

47:o) Under punkt 46 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 127,095 kronor.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till ärendet hörande handlingarna av hemlig natur, har funnit sig böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen *för anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel* å extra stat för år 1918 såsom reservationsanslag anvisat ett anslag av 127,095 kronor.

48:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 47 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för verkställande av vissa byggnads- och inredningsarbeten vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel redan under innevarande år förskottsvis utanordna vad som kan för ändamålet erfordras för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

På skäl, som riksdagen under punkt 8:o) här ovan anført, har riksdagen icke ansett sig kunna bifalla det i denna punkt framlagda förslaget.

49:o) Uti punkt 48 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av visst förråd å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 110,000 kronor.

Med ifrågavarande anslag avses att inköpa visst markområde samt att vidtaga vissa nybyggnads- och förändringsarbeten i och för iordningsställande av förrådslokaler.

Till uppförande av förråd för andra fordon än vinterfordon samt för persedlar och materiel beviljade 1914 års senare riksdag ett belopp av 1,359,000 kronor. För Skånska dragonregementets del ingick häri en summa av 19,000 kronor. Enligt vad departementschefen i annat sammanhang uti statsrådsprotokollet meddelat, har denna senare summa ännu icke tagits i anspråk. Då det av Eders Kungl. Maj:t nu äskade anslaget skall användas till beredande av sådana förrådslokaler, som avsetts med förutnämnda av riksdagen redan beviljade medel, har riksdagen ansett, att det nu äskade beloppet, 110,000 kronor, bör minskas med 19,000

kronor, varigenom i denna punkt ifrågasatt medelsanvisning kan begränsas till 91,000 kronor.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen för *anordnande av visst förråd* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 91,000 kronor.

50:o) I punkt 49 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för fullbordande av förplägnadsanstalten i Boden å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 336,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 förskjuta nämnda belopp för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

Enligt den år 1908 godkända planen för åtgärder beträffande förplägnadsanstalten i Boden återstå ännu att därstädes uppföra ett havremagasin och ett hömagasin. Då förrådsutrymmet i Boden är otillräckligt redan för fredsbehovet, har Eders Kungl. Maj:t, med hänsyn jämväl till tryggheten av fästningens förrådsbehov i händelse av krig, ansett, att dessa magasinsbyggnader nu borde uppföras. Kostnaderna för desamma belöpa sig enligt nyligen gjorda beräkningar till 245,000 kronor.

Dessutom har Eders Kungl. Maj:t äskat ett belopp av 91,000 kronor för uppförande av en mindre bostadsbyggnad för underofficerare samt för verkställande av en påbyggnad till intendenturkompaniets kasern, vilka byggnadsföretag av Eders Kungl. Maj:t befunnits erforderliga för bättre tillgodoseende av förläggningsutrymmet inom fästningen.

I fråga om de av Eders Kungl. Maj:t sålunda ifrågasatta byggnadsföretagen har riksdagen med hänsyn till de för närvarande rådande synnerligen höga byggnadskostnaderna känt sig tveksam, om tillräckliga skäl för deras utförande under nuvarande förhållanden kunna anses föreligga. Beträffande havremagasinet har riksdagen emellertid av vad i ärendet förekommit blivit övertygad om nödvändigheten av att det snarast möjligt kommer till utförande, och har riksdagen sålunda beslutat för ändamålet bevilja ett belopp av 200,000 kronor. Eders Kungl. Maj:ts förslag i övrigt har riksdagen däremot icke ansett sig kunna bifalla.

Riksdagen har alltså för *fortsättande av byggnadsarbetena vid förplägnadsanstalten i Boden* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 förskjuta nämnda belopp för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

51:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 50 under denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för anläggning av en fabrik för tillverkning av vissa för armén erforderliga förnödenheter å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 100,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att

av tillgängliga medel redan under innevarande år förskjuta vad som kan finnas vara för ändamålet erforderligt för att sedermera ersättas av vad sålunda anvisats.

Anläggningen av ifrågavarande fabrik har beräknats draga en kostnad av 80,000 kronor, vartill med hänsyn till de allttjämt stegrade priserna å materiel och arbetsmaskiner lagts ytterligare 20,000 kronor.

Riksdagen, som ansett det välbetänkt och ur statens synpunkt fördelaktigt, att en fabrik av ifrågavarande slag uppföres, har emellertid icke kunnat godkänna förslaget i dess nu föreliggande form. Riksdagen har nämligen funnit det önskvärt att sådana anordningar träffas, att därigenom med den ifrågasatta fabriken även kan förenas tillverkning av vissa andra för armén behövlige förnödenheter. Därjämte torde anläggningen böra så ordnas, att även marinens behov av ifrågavarande förnödenheter från samma fabrik tillgodoses.

Riksdagen har sålunda ansett, att, innan riksdagen fattar slutligt beslut i frågan, utredning i nämnda hänseenden bör verkställas; och har riksdagen alltså ej funnit skäl bifalla Eders Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

52:o) I punkt 51 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen *dels* att för ordnande av Skånska husarregementets förläggning i Hälsingborg å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 143,500 kronor, *dels ock* medgiva, att av Eders Kungl. Maj:t må för ifrågavarande ändamål av tillgängliga medel förskottsvis utanordnas ett belopp av högst 235,000 kronor att sedermera ersättas av det belopp, varmed Hälsingborgs stad förklarar sig villig bidra för regementets förläggning i dess helhet till nämnda stad.

Det av Eders Kungl. Maj:t i denna punkt framställda förslaget avser en överflyttning av Skånska husarregementets tre i Landskrona för närvarande förlagda skvadroner till Hälsingborg, där regementets huvuddel nu har sin förläggningssort. Kostnaderna för ordnande av denna ytterligare förläggning till Hälsingborg ha beräknats till 1,170,000 kronor. Härav finnas för närvarande medel reserverade till ett belopp av 791,500 kronor, varjämte Hälsingborgs stad på vissa villkor erbjudit sig att bidra till kostnaderna med ett belopp av 235,000 kronor. Det ytterligare erforderliga beloppet utgör alltså 143,500 kronor, vilken summa nu av Eders Kungl. Maj:t äskats.

Riksdagen har, med hänsyn bland annat till att riksdagen under punkt 61:o) här nedan avslagit ett av Eders Kungl. Maj:t framställt förslag om upprättande av en dressyranstalt, vilken vore avsedd att förläggas till

Landskrona, icke ansett sig kunna godkänna det av Eders Kungl. Maj:t i denna punkt framställda förslaget.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen icke bifallit Eders Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Övningar.

53:o) I punkt 52 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar, nu 600,000 kronor, med 175,000 kronor till 775,000 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen i riksstaten för år 1918 upptagit reservationsanslaget till arméns fält- och fälttjänstövningar med oförändrat belopp, 600,000 kronor.

54:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 53 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att till det frivilliga skytteväsendets befrämjande å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 1,375,000 kronor samt medgiva, att av detta anslag ett belopp av 696,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 11,600,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, dock med rätt för Eders Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

Anslaget är för år 1918 avsett att fördelas på följande sätt:

till skytteförbundens överstyrelsers administrationskostnader samt särskilda utgifter att utbetalas

genom överstyrelsen	kronor	79,800: —
» skytteförbunden	»	149,400: —
» skytteföreningarna:		
a) årsunderstöd		
dels å 2 kronor till 145,000		
äldre skyttar, förslagsvis kronor 290,000: —		
dels å 1 krona till 30,000		
mycket unga skyttar och		
nybörjare, förslagsvis ... »	30,000: —	

b) ammunitionsbidrag			
dels till likviderande av 11,600,000 patroner m/94 att genom arméförvalt- ningens artilleridepart- tement tillhandahållas skytteföreningarna för att utdelas till 145,000 anslagsberättigade äldre skyttar		kronor 696,000: —	
dels att kontant tilldelas skytteföreningarna i för- hållande till antalet an- slagsberättigade skyttar med kammarammunition, ett såsom fast bestämt belopp av	»	67,500: —	
c) bidrag till nybildade skytte- föreningar för anskaffan- de av målskjutnings- materiel	»	3,000: —	» 1,086,500: —
till övriga utgifter:			
riksskyttetävling i Norr- land år 1918	»	10,000: —	
understöd för anordnande av skjutbanor och andra utgifter för det frivilliga skytteväsendet	»	49,300: —	» 59,300: —
		<u>Summa kronor 1,375,000: —</u>	

Denna summa överstiger med 244,500 kronor anslaget för innevarande år.

Beträffande till en början det till skytteförbundens överstyrelse utgående beloppet har häruti ingen förändring av Eders Kungl. Maj:t ifrågasatts.

Posten till skytteförbunden är för innevarande år upptagen till 143,600 kronor. Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att det till skytteförbundens sekreterare utgående beloppet av 15,600 måtte med hänsyn

till den avsevärda ökningen av förbundssekreterarnas göromål från och med 1918 ökas med 5,200 kronor till 20,800. Därjämte har föreslagits en förhöjning av understödet till Värmlands skytteförbund med 600 kronor till 1,200 kronor.

Riksdagen har icke funnit sig övertygad om nödvändigheten av att för närvarande höja det såsom arvoden åt skytteförbundens sekreterare utgående beloppet. Mot den föreslagna höjningen av understödet åt Värmlands skytteförbund har däremot från riksdagens sida intet varit att erinra. Förevarande anslagspost torde alltså böra upptagas till 144,200 kronor.

Vad därefter angår posten till skytteföreningarna uppgår densamma för innevarande år till 828,500 kronor. 1916 års riksdag uttalade i fråga om denna anslagspost, att mobiliseringsförrådet av ammunition efter hand borde erhålla full ersättning för vad som därifrån utlämnades till skytteföreningarna, vilket vid kommande framställningar till riksdagen om ammunition för nämnda föreningar borde beaktas. Med anledning härav har Eders Kungl. Maj:t nu föreslagit, att till grund för beräkningarna av ammunitionsbidraget lägges ett evalveringspris av 6 öre för varje patron, med skyldighet för överstyrelsen att återlämna tomhylsor och laddramar. Denna anslagspost kommer härigenom att uppgå till 1,086,500 kronor.

Vad slutligen beträffar det för övriga utgifter beräknade beloppet har riksdagen funnit detsamma böra upptagas till det av arméförvaltningen föreslagna, 54,300 kronor.

Med anledning av vad riksdagen sålunda anført, bör förevarande anslag i riksstaten uppföras med 1,364,800 kronor.

I detta sammanhang har riksdagen ansett sig böra behandla en inom riksdagen väckt motion, däri föreslagits, att riksdagen vid beviljandet av anslag till det frivilliga skytteväsendets främjande ville besluta att i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t anhålla, att Eders Kungl. Maj:t täcktes som villkor för skytteföreningens delaktighet i sagda anslag föreskriva, att skjutning å skjutbana samt övningar och tävlingar i övrigt icke få förekomma under församlingens högmässogudstjänst samt strax före och efter densamma.

I anledning av en vid 1904 års riksdag i samma syfte väckt motion uttalade riksdagen i sin skrivelse angående regleringen av utgifterna under riksstatens fjärde huvudtitel bl. a. följande: »Att, på sätt inom riksdagen framhållits, utövändet av den frivilliga skytteverksamheten understundom medför störandet av den allmänna gudstjänsten, i det att skjutövningar pågå under densamma, är utan tvivel olämpligt, och har

riksdagen väl ansett skjutning å skjutbana, åtminstone i närheten av gudstjänstlokal, böra undvikas under församlingens högmässogodstjänst, men emellertid under antagande att, då uppmärksamheten blivit fäst å ovannämnda förhållanden, skytteförbundens överstyrelse skall vidtaga de åtgärder, som i detta avseende kunna finnas nödiga, icke funnit någon särskild åtgärd från riksdagens sida härutinnan erforderlig.»

Riksdagen, som förutsätter, att Eders Kungl. Maj:t erinrar vederbörande om de av riksdagen gjorda uttalandena i detta ämne, samt att skytteförbundens överstyrelse noga tillser, att förbunden och skytteföreningarna ställa sig detta till efterrättelse, har på denna grund icke funnit tillräckliga skäl föreligga att på sätt i motionen föreslagits till Eders Kungl. Maj:t avlåta skrivelse i ämnet.

Riksdagen får sålunda anmäla, att riksdagen till det *frivilliga skytteväsendets befrämjande* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 1,364,800 kronor, samt medgivit, att av detta anslag ett belopp av 696,000 kronor, motsvarande ammunitionsbidraget till äldre anslagsberättigade skyttar, ställes till förfogande av arméförvaltningens artilleridepartement för anskaffning av mobiliseringsammunition, mot det att departementet till skytteförbundens överstyrelse utlämnar 11,600,000 skarpladdade patroner m/94, med skyldighet för överstyrelsen att återställa tomhylsor och laddramar, dock med rätt för Eders Kungl. Maj:t, att därest förhållandena skulle sådant påkalla, till överstyrelsen kontant utbetala sistnämnda belopp.

55:o) Under punkt 54 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att för anordnande av vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 177,025 kronor.

Mot förevarande förslag, som avser anordnande av vinterrekrytskolor under år 1918 vid de sju infanteriregementen, vilka under samma år icke hunnit förläggas till sina nya kasernetablissemang, har riksdagen icke haft något att erinra.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen för *anordnande av vinterrekrytskolor vid vissa icke kasernerade infanteriregementen* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 177,025 kronor.

56:o) I punkt 55 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kan komma att avlåtas angående utbildning av landstormsbefäl m. m., tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 1,800,000 kronor.

På sätt riksdagen i särskild skrivelse anmäler, har Eders Kungl. Maj:ts sedermera i ämnet avlåtna proposition (nr 87) icke vunnit riksdagens bifall.

Sjukvård.

57:o) I punkt 56 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

dels att i riksstaten för år 1918 upptaga reservationsanslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden med oförändrat belopp 132,650 kronor,

dels ock medgiva, att uppkommande reservationer å nämnda anslag, i den mån de därtill lämna tillgång, må under åren 1918 och 1919 på i kungl. brevet den 10 juni 1910 angivet sätt användas till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

Eders Kungl. Maj:t har beträffande beloppet av förevarande anslag icke föreslagit någon ändring. Däremot har i en inom riksdagen väckt motion föreslagits, att riksdagen måtte besluta höja årsarvodet till gårdsdrängarna vid garnisonssjukhuset i Stockholm från 800 kronor till 1,000 kronor, samt i anledning härav öka reservationsanslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, nu 132,650 kronor, med 400 kronor till 133,050 kronor.

Arméförvaltningen, vars yttrande över motionen inhämtats, har meddelat, att avlöningen för befattningen såsom gårdsdräng och portvakt vid garnisonssjukhuset i Boden utgår i form av arvode å 650 kronor förutom vissa naturaförmåner, däribland kost och tvätt, vilka sistnämnda förmåner däremot icke ingå i gårdsdrängarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm avlöning. Med hänsyn till den rätt avsevärda skillnaden mellan värdet å den förres samtliga avlöningsförmåner, vilket kan uppskattas till 1,142 kronor 50 öre för år räknat, och gårdsdrängarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm motsvarande förmåner har arméförvaltningen tillstyrkt den i motionen föreslagna höjningen av de senares arvode.

Eders Kungl. Maj:ts förslag beträffande användandet av uppkommande reservationer å förevarande anslag till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden överensstämmer med enahanda framställningar till 1910, 1911, 1913 och 1915 års riksdagar, vilka av nämnda riksdagar bifallits.

Riksdagen, som funnit den föreslagna höjningen av gårdsdrängarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm arvode skälig och i övrigt ej haft något att erinra mot Eders Kungl. Maj:t:s förslag, får alltså anmäla, att riksdagen *dels* med bifall till ovanberörda motion höjt reservationsanslaget till garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, nu 132,650 kronor, med 400 kronor till 133,050 kronor, *dels ock* medgivit, att uppkommande reservationer å nämnda anslag, i den mån de därtill lämna tillgång, må under åren 1918 och 1919 på i kungl. brevet den 10 juni 1910 angivet sätt användas till upphjälpande av underläkarnas vid garnisonssjukhuset i Stockholm löneförhållanden.

58:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 57 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., nu 473,042 kronor, med i jämnt krontal 17,476 kronor till 490,518 kronor.

Då vid anslagets beräkning hittills följda grunder tillämpats, får riksdagen anmäla, att riksdagen ökat reservationsanslaget till arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., nu 473,042 kronor, med i jämnt krontal 17,476 kronor till 490,518 kronor.

59:o) På grund av Eders Kungl. Maj:t:s i punkt 58 av denna huvudtitel gjorda framställning har riksdagen till *befrämjande av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* å extra stat för år 1918 anvisat ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

Stipendier.

60:o) Under punkt 59 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppföra ett nytt ordinarie anslag å 9,600 kronor benämnt »Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, reservationsanslag».

I sin skrivelse den 14 september 1914 i fråga om ordnandet av rikets försvarsväsende uttalade riksdagen, att den funnit ett av vissa motionärer framställt förslag om beredande av ökad möjlighet för därav förtjänt underbefäl att vinna officersanställning vara beaktansvärt och för den skull funnit sig böra hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående de omständigheter, under vilka personal i underbefäls ställning vid yngre år kunde vinna befordran till officer eller reservofficer. Intill dess denna fråga funnit sin lösning syntes emellertid inrättandet av studiestipendier i enlighet med vad Eders Kungl. Maj:t föreslagit vara en ändamålsenlig åtgärd. Riksdagen ansåge att ifrågavarande stipendier

borde stå öppna icke blott för underofficerare utan även för därav förtjänta furirer av första klassen på villkor, som Eders Kungl. Maj:t ägde bestämma.

Den av riksdagen begärda utredningen har påbörjats men är ännu icke slutförd.

Då förevarande anslag är beräknat i överensstämmelse med nyss angivna grunder, får riksdagen anmäla, att riksdagen i riksstaten under fjärde huvudtiteln uppfört ett nytt ordinarie anslag å 9,600 kronor benämnt »Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, reservationsanslag».

Remontering och hästlega.

61:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 60 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till remontering m. m., nu 932,314 kronor med 80,541 kronor till 1,012,855 kronor.

I fråga om *huvudgrunderna för hästanskaffningen vid armén*, hava, enligt vad departementschefen anfört, särskilda förslag blivit framställda av åren 1914 och 1915 inom lantförvarsdepartementet tillkallade sakkunniga var för sig samt av arméförvaltningens intendentsdepartement.

I sitt avgivna betänkande föreslogo 1914 års sakkunniga, att vid kavalleriet utrangerade hästar, vilka vore lämpliga för fortsatt användning, skulle överföras dels till infanteriet med 168 stycken årligen för att därstädes användas såsom stamhästar för kompanicheferna och kulspjutekompaniet, dels till trängen för att i viss mån ersätta stamhästar och lejda hästar. Dessutom skulle efter genomförd härordning från kavalleriet årligen avlämnas sammanlagt 48 stycken 8-åriga stamhästar till officerare vid generalitetsstaten, generalstaben, kommandantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet. Då därtill kom, att enligt de sakkunnigas mening de för kavalleriets kulspjutetrupper avsedda hästarna borde remonteras på samma sätt som övriga hästar vid samma truppslag, hade de sakkunniga föreslagit, att beräkningen av ersättningsremonter vid kavalleriet efter genomförd härordning måtte bestämmas sålunda, att å 6,271 stamhästar beräknades 10 procent, varjämte kavalleriet ytterligare skulle erhålla ersättningsremonter motsvarande det antal 8-åriga stamhästar, som årligen skulle avlämnas till nyssnämnda officerare. Mot de sakkunnigas förslag hade ett flertal myndigheter framställt anmärkningar, särskilt i fråga om infanteriets remontering med utrangerade stamhästar från kavalleriet.

I förslaget till bestämmelser rörande hästhållningen för officerare och vederlikar vid armén hade 1915 års sakkunniga jämväl upptagit hästanskaffningsfrågan till behandling. Detta förslag skilde sig från det av 1914 års sakkunniga avgivna huvudsakligen däri, att det icke beräknats någon överföring till infanteriet av en del av för kavalleriets och artilleriets del mindre användbara hästar utan endast av 8-åriga fullt användbara hästar. De sakkunniga hade på denna grund kommit därhän, att från kavalleriet årligen skulle överföras 90 och från artilleriet 21 8-åriga hästar, detta alldeles oavsett de hästar, som avginge vid uttagning av stamhästar till egna tjänstehästar.

Beträffande därefter det av arméförvaltningens intendentsdepartement i ärendet framlagda förslaget kunde de principer, vilka departementet ansågo böra ligga till grund för den nya beridenheten, sammanfattas sålunda:

1. Beridenheten måste så ordnas, att de hästar, som avsåges för officerare tillhörande staber och därmed i krav på god beridenhet jämställda samt för infanteriets regementsofficerare, regementskvartermästare och adjutanter, utgjordes av 8-åriga fullt användbara kavalleri- och artillerihästar (klass I) samt att av de hästar, som avsåges för infanteriets kompanichefer samt för kulsprutekompanierna en mindre del kunde utgöras av för kavalleriet icke brukbara hästar (klass II).

2. Med hänsyn till kavalleriets mobiliserings- och fredstjänstgöringsförhållanden borde den nya beridenheten så långt som möjligt tillgodoses därigenom, att a) äldre för kavalleriet icke lämpliga hästar (klass II) överfördes till infanteriet och b) stamhästinköp till infanteriet verkställdes.

3. Kavalleriets förmåga att dressera remonter utgjorde högst 14 hästar per skvadron och år, varför dressyren av det antal remonter, som därutöver krävdes, måste förläggas till särskild nyorganiserad dressyranstalt (anstalter).

4. Artilleriet kunde deltaga i stamhästöverflyttning med högst 14 hästar om året.

5. Med hänsyn till fredstjänstgöringens ordnande kunde icke vare sig fortifikationen eller trängen deltaga i stamhästöverflyttning av för dessa truppslag fullt användbara hästar.

6. Med hänsyn till fredsutbildningen vid kavalleriet och artilleriet måste stamhästöverflyttningen äga rum efter regementsövningarna.

Intendentsdepartementet föreslog sålunda att den nya beridenheten och därmed anskaffningen av arméns stamhästar fullt genomförd ordnades på följande sätt:

1. Från kavalleriet överflyttades årligen 48 fullt användbara 8-åriga hästar (klass I). Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknades till i medeltal 8 år.

2. För dressyr av 110 hästar vid kavalleriet organiserades särskild dressyranstalt (anstalter).

3. Till infanteriet inköptes årligen 28 stycken 6—8-åriga hästar. Dessa hästars tjänstetid beräknades till i medeltal 8 år.

4. Från kavalleriet överflyttades årligen högst 84 hästar (klass II), för vilka kavalleriet icke ägde att tillgodoräkna sig reparation. Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknades i medeltal till 2 år.

5. Från artilleriet överflyttades årligen 14 fullt användbara 8-åriga hästar (klass I). Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknades i medeltal till 8 år.

6. All stambästöverflyttning skedde omkring 14 dagar efter regementsövningarnas slut vid de beridna truppslagen.

I anslutning till vad ett flertal myndigheter anfört i fråga om infanteriets reparation med utranterade stambäst från kavalleriet har Eders Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna föreslå en dylik anordning. Eders Kungl. Maj:ts förslag innefattar emellertid överflyttande från kavalleriet av 60 stycken samt från artilleriet av 21 stycken 8-åriga stambäst, varjämte det ytterligare erforderliga antalet stambäst skulle fyllas genom inköp av dresserade 6—8-åriga hästar. Då kavalleriet i sådant fall icke ansetts kunna medhinna dressyren av ett mot den föreslagna avgången svarande antal reparation, har därjämte en särskild dressyranstalt ansetts behöfelig. Den nya beridenheten för arméns officerare jämte anskaffningen av arméns stambäst efter genomförd härordning har Eders Kungl. Maj:t ansett böra ordnas sålunda:

1. Från kavalleriet överflyttas årligen 60 fullt användbara 8-åriga stambäst till generalitetsstaten, generalstaben, kommandantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet.

2. Från artilleriet överflyttas årligen till infanteriet 21 fullt användbara 8-åriga stambäst.

3. För generalitetsstaten, generalstaben, kommandantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet inköpas årligen 30 6—8-åriga dresserade hästar.

4. Samtliga de under 1—3 oförmälda hästarnas tjänstetid efter överflyttningen, respektive inköpet, beräknas till i medeltal 8 år.

5. Stambästöverflyttningen bör äga rum omkring 14 dagar efter regementsövningarnas slut vid de beridna truppslagen.

6. För dressyr av 110 hästar vid kavalleriet organiseras en särskild remontdressyranstalt.

En sammanställning av samtliga i ärendet framlagda förslag har följande utseende:

Förslag av	Överflyttning av stambästar.			Inköp av dresserade hästar.	Tjänstetid, i år räknad, för		Anmärkning.
	8-åriga		Utrangerade.		8-åriga.	Utrangerade.	
	från kavalleriet.	från artilleriet.					
1914 års sakkunniga	48	—	168	—	8	3	
1915 års do	90	21	—	—	8	—	
Intendentsdepartementet	48	14	84	28	8	2	} Dressyranstalt organiseras.
Kungl. Maj:t vid 1917 års riksdag...	60	21	—	30	8	—	

Riksdagen har ansett den av 1914 års sakkunniga föreslagna utvägen för hästanskaffningen böra, såsom varande den billigaste, under en tid försöksvis tillämpas innan frågan om hästanskaffningen slutgiltigt avgöres. Dock torde icke någon överföring av utrangerade hästar till trängen under försökstiden böra ifrågakomma. Något överflyttande av stambästar från artilleriet eller inköp av dresserade hästar skulle sålunda icke äga rum. Den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna dressyranstalten synes icke böra för närvarande komma till stånd.

Enligt riksdagens mening böra följande grunder tillsvidare försöksvis lända till efterrättelse:

1. Från kavalleriet överflyttas årligen 48 fullt användbara 8-åriga stambästar till generalitetsstaten, generalstaben, kommandantsstaten, undervisningsverken, arméfördelningsstabernas reservgrupper och infanteriet. Dessa hästars tjänstetid efter överflyttningen beräknas till i medeltal 8 år.

2. Från kavalleriet överflyttas dessutom årligen till infanteriet högst 168 för kavalleriet icke brukbara hästar, för vilka kavalleriet icke äger tillgodoräkna sig reparation. I samband härmed beräknas antalet ersättningsreparationer vid kavalleriet efter genomförd härordning sålunda, att å 6,271 stambästar beräknas 10 % reparation, varjämte kavalleriet ytterligare erhåller 48 ersättningsreparationer, motsvarande det antal 8-åriga stambästar, som enligt vad ovan anförts skola avlämnas.

3. Stambästöverflyttningen bör äga rum omkring 14 dagar efter regementsövningarnas slut vid de beridna truppförbanden.

Beträffande därefter frågan om *stambästöverflyttning mellan vissa truppförband* har Eders Kungl. Maj:t härutinnan föreslagit dels vissa

jämknings för tillgodoseende av en enhetligare fördelning av kavalleriets stambästar å de särskilda regementena, dels ock att 51 av kavalleriets övertaliga hästar ävensom 149 av vid kavalleriet och artilleriet kvarhållna hästar, vilka eljest skolat utranteras, måtte överföras till infanteriet.

Mot vad Eders Kungl. Maj:t i denna del föreslagit, har riksdagen icke haft något att erinra.

För övergång till den av 1915 års riksdag beslutade nya beridenheten vid armén har riksdagen ansett, att under 1918 böra för kronans räkning inlösas minst 30 egna tjänstehästar, förutom de tjänstehästar, som jämlikt övergångsbestämmelserna till kungörelsen angående hästhållningen för officerare vid armén kunna komma att inlösas av vissa officerare vid tillträde av ny beställning. För ifrågavarande ändamål har medel nedan beräknats.

I fråga om *remonteringsanslagets beräkning* upptogs under detta anslag för år 1917 följande utgiftsposter:

till remonteringsstyrelsen enligt stat	kronor	12,555:—
» inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar	»	813,450:—
» transport-, rese- och diverse kostnader	»	46,450:—
» depåkostnader	»	93,174:—
» ersättning för å depå störtade remonter	»	14,295:—
	Summa kronor	979,924:—

Till täckande av dessa utgifter hade emellertid beräknats inkomsterna genom försäljning av vid truppförbanden utranterade stambästar med tillhoppa 47,610 kronor.

Det av riksdagen beviljade anslagsbeloppet för år 1917 utgjorde därför 932,314 kronor.

Beträffande anslagsposten till remonteringsstyrelsen har någon förändring nu icke ifrågasatts.

Vidkommande posten till inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar bör, i likhet med vad hittills ägt rum, även under år 1918 beräknas en kassationsprocent för kavalleriets del av allenast 9 %. På grund av nu rådande svårigheter att vid kavalleriet dressera ett större antal remonter och då antalet utranterade hästar, som skola överlämnas från kavalleriet, under den närmaste tiden blir betydligt mindre än det av de sakkunniga tillstyrkta antalet, torde med tillämpningen av den utav de sakkunniga likaledes föreslagna kassationen av 10 % böra under nyssnämnda år anstå. Med utgångspunkt från en kassation av 9 % bör

remontering alltså beräknas på det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna antalet stamhästar eller 9,821. Det på denna grund erforderliga antalet *ersättningsremonter* kommer således att uppgå till 884.

Då officerare vid armén enligt utfärdade bestämmelser äro berättigade att mot viss lösesumma uttaga egen tjänstehäst bland kronans stamhästar, tillkomma såsom ersättning för de sålunda uttagna hästarna 36 ersättningsremonter.

I enlighet med vad riksdagen ovan anført, skola 48 8-åriga stamhästar överflyttas från kavalleriet, vilket bör ske redan under år 1918, och böra dessa hästar för påskyndande av övergången till den nya beridenheten nämnda år överflyttas uteslutande till infanteriet. På grund härav bör kavalleriet i stället erhålla 48 ersättningsremonter.

De nya bestämmelserna rörande hästhållningen vid armén i enlighet med 1915 års riksdags beslut skola omedelbart tillämpas å såväl kavalleriets fänrikar som å officerare, vilka tillträda nya beställningar, varmed följer skyldighet att vara beriden. Härigenom har brist uppstått i det för åren 1916 och 1917 beräknade antalet ökningsremonter. Denna brist har Eders Kungl. Maj:t ansett nu böra fyllas genom inköp av 57 sådana remonter, för vilket inköp medel av Eders Kungl. Maj:t äskats å extra stat. Emellertid måste under ordinarie remonteringsanslaget beräknas vanlig remontering med 9 % å nyssnämnda hästantal eller 5 ersättningsremonter.

Antalet ersättningsremonter bör följaktligen upptagas till $(884 + 36 + 48 + 5 =) 973$.

Vad därefter angår antalet *ökningsremonter* bör detsamma för artilleriet och ingenjörtrupperna beräknas till det av Eders Kungl. Maj:t föreslagna eller 61. I anslutning till 1915 års riksdags beslut bör vidare i enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag beräknas sammanlagt 42 ökningsremonter för beredande av stamhästar åt officerare vid generalitetsstaten, generalstaben, artilleristaben, kommandantsstaten, undervisningsverken och arméfördelningsstabernas reservgrupper ävensom åt kavalleriets fänrikar. Något ytterligare antal ökningsremonter, såsom Eders Kungl. Maj:t föreslagit, torde icke böra upptagas med hänsyn till riksdagens beslut om överförande från kavalleriet av 48 8-åriga hästar, för vilka i stället ersättningsremonter i vanlig ordning beräknats.

Sammanlagda antalet ökningsremonter bör alltså beräknas till $(61 + 42 =) 103$.

I enlighet med vad riksdagen här ovan uttalat, bör i detta sammanhang även beräknas medel för inlösen av minst 30 *egna tjänstehästar*, varemot riksdagen ansett sig icke böra bifalla det av Eders Kungl.

Maj:t framlagda förslaget om inköp av samma antal 6—8-åriga dresserade hästar.

Vid inköp av remonter har förut beräknats ett medelpris av 850 kronor för varje remont. Med hänsyn till nu rådande höga hästpriser har Eders Kungl. Maj:t ansett detta medelpris vara för lågt. Då det emellertid för närvarande icke vore möjligt att med någon större grad av tillförlitlighet beräkna de blivande inköpsprisen under 1918, har man funnit riktigast att tillsvidare beräkna en merkostnad av 300 kronor för remont. Anslag för bestridande av denna merkostnad har av Eders Kungl. Maj:t äskats å extra stat.

Mot Eders Kungl. Maj:ts förslag i fråga om beräkning av remontpriserna har riksdagen icke funnit något att erinra. De av riksdagen till inlösen föreslagna tjänstehästarna böra enligt riksdagens mening med hänsyn till rådande priser beräknas efter ett medelpris av 1,350 kronor för varje häst, varvid dock bör tillses att icke för gamla hästar inlösas.

Utgiftsposten till inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar bör följaktligen beräknas på följande sätt:

973 ersättningsremonter à 850 kronor	kronor 827,050:—
103 ökningsremonter à 850 kronor	» 87,550:—
30 tjänstehästar à 1,350 kronor	» 40,500:—
	<hr/>
	Summa kronor 955,100:—

Vad därefter beträffar posten till transport-, rese- och diverse kostnader bör densamma, i likhet med vad förut ägt rum, beräknas efter 50 kronor för varje remont och sålunda upptagas med $(50 \times [973 + 103] =)$ 53,800 kronor.

Depåkostnaderna, vilka allenast beräknas för ersättningsremonterna, torde, likaledes i enlighet med hittills tillämpade grunder, böra upptagas till 106 kronor för remont eller tillhopa $(106 \times 973 =)$ 103,138 kronor.

Det såsom ersättning för å depå störtade remonter av Eders Kungl. Maj:t upptagna beloppet, 19,060 kronor, har icke föranlett någon erinran från riksdagens sida.

Som inkomstposter under detta anslag hava beräknats dels inflytande försäljningsmedel för utrangerade hästar, dels ock lösesummor för till tjänstehästar uttagna stamhästar.

I fråga om de utrangerade hästarna har riksdagen förut framhållit att dylika, i enlighet med vad 1914 års sakkunniga föreslagit, böra försöksvis överföras till infanteriet. Då kassationen framdeles bör beräknas till 10 % för kavalleriet, komme 168 utrangerade hästar att över-

föras årligen. Tillsvidare bör emellertid enligt riksdagens mening ett mindre antal hästar på detta sätt överföras, förslagsvis det av intendantsdepartementet angivna eller 84 stycken. Det har härvid synts riksdagen lämpligt att början göres redan instundande höst, enär härigenom ett bättre urval bland de utrangerade hästarna kan ske. Särskilda medel för möjliggörande av denna överflyttning år 1917 torde icke behöva av riksdagen anvisas. Inkomsten vid försäljningen av utrangerade hästar torde alltså böra beräknas till $[(345 - [84 + 84]) \times 138 =]$ 24,426 kronor.

Beträffande slutligen ersättningen för till tjänstehästar uttagna stamhästar under åren 1917 och 1918 torde härför i överensstämmelse med Eders Kungl. Maj:ts förslag böra beräknas 135,000 kronor.

I enlighet med vad riksdagen sålunda anfört bör remonteringsanslaget beräknas på följande sätt:

till remonteringsstyrelsen	kronor	12,555: —
» inköp av remonter samt inlösen av tjänstehästar	»	955,100: —
» transport-, rese- och diverse kostnader	»	53,800: —
» depåkostnader	»	103,138: —
» ersättning för å depå störtade remonter	»	19,060: —
	<u>Summa kronor</u>	<u>1,143,653: —</u>

avgår inkomster vid:

försäljning av utrangerade hästar	kronor	24,426: —
inlösen av stamhästar	»	135,000: —
	<u>kronor</u>	<u>159,426: —</u>
	Återstod kronor	984,227: —

Då anslaget för innevarande år uppgår till 932,314 kronor, skulle detsamma för år 1918 komma att ökas med 51,913 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen ökat reservationsanslaget till remontering m. m., nu 932,314 kronor, med 51,913 kronor till 984,227 kronor.

62:o) Under punkt 61 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till remontering m. m. å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av högst 414,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav under år 1917 av tillgängliga medel förskjuta 68,400 kronor för att sedermera ersättas av förevarande anslag.

I enlighet med vad riksdagen under närmast föregående punkt an-
fört, bör detta anslag beräknas för

inköp av 57 ökningsremonter à 1,150 kronor	kronor 65,550
transport-, rese- och diverse kostnader för d:o	» 2,850
ökade inköpskostnader (1,076 × 300)	» 322,800
	<hr/>
	Summa kronor 391,200

Riksdagen, som icke funnit något att erinra mot Eders Kungl. Maj:ts framställning att redan innevarande år få disponera en del av förevarande anslag, anmäler, att riksdagen till *förstärkning av ordinarie reservationsanslaget till reparation m. m.*, å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag, högst 391,200 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att därav under år 1917 av tillgängliga medel förskjuta 68,400 kronor för att sedermera ersättas av förevarande anslag.

63:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen, med anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 232, *för höjande av medelinköpspriset för reparationer* under innevarande år från 1,150 kronor till 1,400 kronor på extra stat för år 1918 beviljat ett reservationsanslag av 236,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan under innevarande år disponera beloppet.

64:o) I punkt 62 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att öka reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, nu 863,558 kronor, med 75,958 kronor till 939,516 kronor.

Anslaget är beräknat med tillämpning av hittills följda grunder, varjämte ett särskilt belopp avsetts för bestridande av kostnaderna vid anställande av försök med utbyte av lejda hästar mot inköpta.

Då riksdagen icke haft något att erinra mot beräkningsgrunderna för detta anslag, får riksdagen anmäla, att riksdagen ökat reservationsanslaget till lega av hästar för truppförbandens övningar, nu 863,558 kronor, med 75,958 kronor till 939,516 kronor.

Kostnader för tryggande av rikets neutralitet m. m.

65) I en till riksdagen avlåten, den 1 juni 1917 dagtecknad proposition (nr 374) har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för

samma dag, föreslagit riksdagen att på extra stat för år 1918 under fjärde huvudtiteln anvisa

dels till täckande av under år 1916 förskjutna kostnader för lantförsvaret, som avses i § 63 regeringsformen, ett förslagsanslag av högst 41,378,192 kronor

dels ock till ersättande av det år 1916 till lantförsvarets stärkande jämlikt riksdagens skrivelse nr 219 beviljade belopp ett reservationsanslag av 5,090,000 kronor.

Granskningen av de till grund för denna proposition liggande utgiftsberäkningarna hava givit riksdagen anledning till följande erinringar:

För *fortsatt tillverkning av handvapenammunition* har genom kungl. brev den 23 december 1915 anvisats ett belopp av 3,988,600 kronor. Av de beräkningar, som legat till grund för propositionen rörande beredande av medel till 1917 års neutralitetskostnader, framgår emellertid att av denna summa, 3,988,600 kronor, i sistnämnda proposition begärts ett belopp av 1,794,603 kronor, vilket belopp även ingår i det av riksdagen i anledning av samma proposition till materielanskaffningar beviljade anslaget. De beräkningar, varå den nu framlagda propositionen grundar sig, upptaga emellertid för utgifter enligt samma kungl. brev ett belopp av 2,453,460 kronor. Sammanlagt har alltså till täckning av ifrågavarande utgifter äskats 4,248,063 kronor eller 259,463 kronor mera än den av Eders Kungl. Maj:t anvisade summan.

För *vidtagande av vissa ändringar å infanteriets stridspackningar* har Eders Kungl. Maj:t vidare genom brev den 9 september 1915 anvisat under förskottstitel högst 600,000 kronor, varjämte föreskrivits, att härutöver för samma ändamål erforderliga kostnader må med högst 150,000 kronor bestridas av anslaget till arméns munderingsutrustning. Enligt de uppgifter, som tillhandahållits riksdagens vederbörande utskott, har av förstnämnda belopp, 600,000 kronor, bland 1915 års neutralitetskostnader upptagits 131,996 kronor, varjämte i beräkningarna av 1917 års neutralitetskostnader medtagits 125,518 kronor. Bägge dessa belopp hava även av riksdagen beviljats. För samma ändamål begäres nu ytterligare 386,901 kronor. Sammanlagt har alltså för detta ändamål begärts 644,415 kronor. Enligt bestämmelserna i förenämnda brev skall emellertid det utöver 600,000 kronor erforderliga beloppet bestridas av munderingsanslaget.

På grund av vad riksdagen sålunda anfört har riksdagen ansett, att det av Eders Kungl. Maj:t begärda beloppet till ersättande av 1916 års neutralitetskostnader kan nedsättas med $(259,463 + 44,415 =) 303,878$ kronor.

Under erinran om vad riksdagen anfört i sin skrivelse nr 196 i vad den avsåg materielanskaffningar för lantförsvaret, får riksdagen anmäla, att riksdagen på extra stat för år 1918 under fjärde huvudtiteln anvisat

dels till täckande av under år 1916 förskjutna kostnader för tryggande av rikets neutralitet i fråga om lantförsvaret, ett förslagsanslag, högst 41,074,314 kronor,

dels ock till ersättande av det år 1916 till lantförsvarets stärkande jämlikt riksdagens skrivelse nr 219 beviljade belopp ett reservationsanslag av 5,090,000 kronor.

66:o) Med anledning av Eders Kungl. Maj:ts i propositionen nr 244 gjorda framställning angående anvisande av medel till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet år 1917 har riksdagen, på sätt riksdagen i särskild skrivelse anmält,

dels till täckande av kostnader för tryggande av rikets neutralitet å extra för år 1918 beviljat ett förslagsanslag, högst 17,975,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan innevarande år från anslaget disponera erforderliga medel;

dels beslutat, att nämnda belopp, 17,975,000 kronor, tillika med den del av det utav riksdagen förut för samma ändamål beviljade förslagsanslaget, högst 10,000,000 kronor, som belöper å lantförsvaret, eller 7,000,000 kronor, må såsom ett gemensamt förslagsanslag, högst 24,975,000 kronor, uppföras under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918;

dels ock till bestridande av kostnader för materielanskaffningar, för vilka medel redan blivit av Eders Kungl. Maj:t anvisade, under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beviljat ett förslagsanslag, högst 23,525,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att redan innevarande år från anslaget disponera erforderliga medel.

Diverse.

67:o) I punkt 63 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till täckande av vissa förskott å extra stat för år 1918 anvisa, i jämnt krontal, ett förslagsanslag av högst 137,192 kronor.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen till *täckande av vissa förskott* å extra stat för år 1918 anvisat, i jämnt krontal, ett förslagsanslag, högst 137,192 kronor.

68:o) Eders Kungl. Maj:t har i punkt 64 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att för understödjande av soldathemsverksamheten vid arméns truppförband å extra stat för år 1918 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

I anledning av i ämnet väckta motioner beslöt 1915 års riksdag att för år 1916 ställa till Eders Kungl. Maj:ts förfogande ett extra anslag av 10,000 kronor att tilldelas centralstyrelsen för förbundet »Soldaternas vänner» för att emot redovisningsskyldighet användas till förbundets verksamhet på villkor, som av Eders Kungl. Maj:t bestämdes. Jämväl 1916 års riksdag beslöt, efter därom väckta motioner, att på extra stat för år 1917 till understöd åt föreningar, som verkade för ökad trevnad för manskapet och dess höjande i sedligt och religiöst hänseende, bevilja ett anslag å 10,000 kronor att på de villkor, Eders Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, användas som bidrag till föreningarnas omkostnader för soldathemsverksamhet å förläggningssorter och mötesplatser.

Då nu förevarande anslag är avsett att användas och fördelas enligt samma huvudgrunder, som tillämpats beträffande anslaget för innevarande år, har riksdagen funnit sig böra för *understödjande av soldathemsverksamheten vid arméns truppförband* å extra stat för år 1918 anvisa ett reservationsanslag av 10,000 kronor.

69:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts i punkt 65 av denna huvudtitel framställda förslag har riksdagen till *åtgärder för civilianställning* å extra stat för år 1918 anvisat ett förslagsanslag av 20,000 kronor.

70:o) I punkt 67 av denna huvudtitel har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående löneförbättring för år 1918 åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, tillsvidare bland de ordinarie anslagen under fjärde huvudtiteln beräkna ett belopp av 1,600 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i särskild proposition nr 342 föreslagit riksdagen att för detta ändamål anvisa ovan angivet belopp, 1,600 kronor.

Såsom riksdagen i särskild skrivelse anmält, har ifrågakvarande framställning icke vunnit riksdagens bifall.

71:o) Eders Kungl. Maj:t har under punkt 68 av denna huvudtitel föreslagit riksdagen att, i avvaktan på den proposition, som kunde komma att avlätas angående provisorisk lönereglering för viss personal vid lantförsvaret, tillsvidare under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 beräkna ett förslagsanslag av 3,000,000 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 23 mars 1917 dagtecknad proposition (nr 154), under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsären-

den för samma dag, föreslagit riksdagen att till provisorisk löneroglering för viss personal vid lantförsvaret, i enlighet med i statsrådsprotokollet angivna grunder, under fjärde huvudtiteln å extra stat för år 1918 bevilja ett förslagsanslag av 3,450,000 kronor.

Riksdagen anmäler i särskild skrivelse (nr 375) sitt i anledning av denna framställning fattade beslut.

72:o) På sätt riksdagen i särskild skrivelse anmält, har riksdagen på grund av Eders Kungl. Maj:ts i särskild proposition (nr 129) gjorda framställning, för *beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst* på extra stat för år 1918 under denna huvudtitel såsom förslagsanslag anvisat 5,000,000 kronor.

73:o) Beträffande de i nu gällande riksstat under fjärde huvudtiteln upptagna ordinarie anslag, som icke här ovan blivit särskilt omnämnda, har någon förändring icke ifrågasatts.

Riksdagen har beslutat, att samtliga de ordinarie anslag under fjärde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, skola i riksstaten för år 1918 upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 18 juni 1917.

Med undersåtlig vördnad.

Stat för Arméförvaltningen.

	K r o n o r				Summa.	
	Lön.	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg.	Misrök-ningspenningar och arvode, vikariatsersättning, tillfälligt biträde och renskrivningskostnad m. m.		
Arméförvaltningens civila ämbets- och tjänstemän.						
Chef: generalkrigskommissarien	7,000	3,000	1,000	—	11,000	
1 krigsråd	5,000	2,500	600	—	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 d:o	15,000	7,500	1,800	—	24,300	
1 tjänsteman i 2:a lönegraden .	3,600	1,800	400	—	5,800	
10 d:o	36,000	18,000	4,000	—	58,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 tjänsteman, krigskassör . . .	3,600	1,800	400	500	6,300	
1 tjänsteman i 1:a lönegraden .	2,200	1,500	300	—	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
15 d:o	33,000	22,500	4,500	—	60,000	
1 domäntjänsteman	—	—	—	4,000	4,000	
1 ombudsman	—	—	—	4,000	4,000	
Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse.						
Chef: generalfältläkaren, lön . .	7,000	—	—	—	—	
dagavlöning å 7 kronor	2,555	—	—	—	9,555	
1 överfältläkare, föredragande för sanitetsärenden, lön	5,300	—	—	—	—	} Efter 5 års väl vitsordad tjänst höjes lönen med 600 kronor.
dagavlöning å 5 kronor	1,825	—	—	—	7,125	
1 fältveterinär, föredragande för veterinärärenden, lön	4,000	—	—	—	—	
dagavlöning å 5 kronor	1,825	—	—	—	5,825	
1 byråassistent, regementsläkare, lön	4,000	—	—	—	—	
dagavlöning å 5 kronor	1,825	—	—	—	5,825	} Skall, i likhet med övriga bataljonsläkare, vara berättigad till lönetillägg enligt 1911 års riksdags beslut.
1 assistent, bataljonsläkare, lön dagavlöning å 4 kronor	2,400	—	—	—	3,860	
1 assistent, officer vid intendenturkåren	—	—	—	—	—	} Avlöning å intendenturkårens stat.
1 förvaltare	—	—	—	—	—	
1 förrådsvaktmästare, lön	980	95	—	—	—	} Av lönen beräknas kronor 80:95 såsom ersättning för ved och lyse m. m.
dagavlöning å 0.50 krona	182	50	—	—	1,163 45	

	K r o n o r				Summa.	
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orsattillägg.	Misräkningspenningar och arvode, vikariatsersättning, tillfälligt biträde och renskrivningskostnad m. m.		
Biträden:						
1 biträdebefattning av 3:e lönegraden	1,100	750	150	—	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
4 d:o	4,400	3,000	600	—	8,000	
1 biträdebefattning av 2:a lönegraden	900	550	150	—	1,600	
7 d:o	6,800	3,850	1,050	—	11,200	
1 biträdebefattning av 1:a lönegraden	700	350	150	—	1,200	
12 d:o	8,400	4,200	1,800	—	14,400	
Till vikariatsersättning, tillfällig renskrivningskostnad, arvoden åt e. o. tjänstemän och tillfälligt biträde m. m.	—	—	—	53,150	53,150	
Till merkantilt eller tekniskt utbildad konsulent	—	—	—	3,000	3,000	
1 förste vaktmästare	900	450	150	—	1,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor. Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	700	350	150	—	1,200	
5 d:o	3,500	1,750	750	—	6,000	
Summa kronor	165,658 45	73,850	17,950	64,650	322,108 45	

Övrig till Arméförvaltningen hörande personal, nämligen:

å artilleridepartementet:

Chef: generalfälttygmästaren, föredragande: fälttygmästaren, 6 artilleristabsofficerare, 7 departementsskrivare.

å fortifikationsdepartementet:

Chef: chefen för fortifikationen, föredragande: regementsofficer vid fortifikationen, officerare och underofficerare vid fortifikationen efter behov; samt

å intendentsdepartementet:

Chef: generalintendenten, föredragande: två regementsofficerare vid intendenturkåren, officerare och underofficerare vid intendenturkåren efter behov; åtnjuta avlöning från andra stater.

- Anm. 1.* Angående den civilmilitära personalen vid sjukvårdsstyrelsen tillkommande avlöning, inkvarterings- och servisbidrag samt pension gäller, vad i sådant avseende är för annan dylik personal i särskilda författningar stadgat.
- Anm. 2.* Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå, varjämte å lönen avdragas 15 kronor årligen.
- Anm. 3.* De för arméförvaltningens ämbets- och tjänstemän samt betjante ifrågakommande ålderstillägg & lön skola utgå från fjärde huvudtitelns anslag till ålderstillägg.
- Anm. 4.* Därest förrådsvaktmästaren vid sjukvårdsstyrelsen i sådan egenskap icke beredes fri bostad, må han från anslaget till inkvarteringskostnader uppbära hyresersättning med belopp, motsvarande sergeants inkvarterings- och servisbidrag.
- Anm. 5.* Denna lönestat gäller under förutsättning, att föreskrift finnes därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjante skola, i den mån undantag ej anses böra stadgas eller för särskilda fall efter prövning medgivas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar varje söckendag.
-

Bil. B.

Stat

för Fortifikationen år 1918.

E n h e t s k o s t n a d.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
Officerare.								
6 000 —	6 —	365	2 190 —	8 190 —	Överstar	3	24 570 —	
4 500 —	5 —	365	1 825 —	6 325 —	Överstelöjtnanter	4	25 300 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Majorer	10	58 250 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen	34	165 240 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Kaptener av andra klassen	20	77 200 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Löjtnanter av första klassen	36	93 420 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Löjtnanter av andra klassen	22	46 530 —	
720 —	3 —	365	1 095 —	1 815 —	Underlöjtnanter och fänrikar	25	45 375 —	535 885 —
Underofficerare.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	45	95 062 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Sergeanter av första klassen	44	71 720 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Sergeanter av andra klassen	43	64 930 —	231 712 50
Musikpersonal.								
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Musikfanjunkare	3	6 337 50	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Musiksergeanter av första klassen	5	8 150 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Musiksergeanter av andraklassen	6	9 060 —	23 547 50
Civilmilitär personal.								
1 000 —	—	—	—	1 000 —	Regementspastorer, arvode	3	3 000 —	
4 000 —	5 —	365	1 825 —	5 825 —	Regementsläkare	2	11 650 —	
2 400 —	4 —	365	1 460 —	3 860 —	Bataljonsläkare	1	3 860 —	
1 020 —	3 —	365	1 095 —	2 115 —	Bataljonsveterinärer	3	6 345 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Fortifikationskassörer ²⁾	11	28 545 —	
1 500 —	3 —	365	1 095 —	2 595 —	Departementsskrivare ²⁾	5	12 975 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Gevärshantverkare ³⁾	5	8 150 —	
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Tygverkmästare ⁴⁾	6	12 675 —	
900 —	2 —	365	730 —	1 630 —	Tyghantverkare ³⁾	27	44 010 —	
780 —	2 —	365	730 —	1 510 —	Radiotelegrafister	9	13 590 —	
¹⁾ 980 95	— 50	365	182 50	1 163 45	Förrådsvaktmästare	5	5 817 25	150 617 25
					Transport	—	—	941 762 25

E n h e t s k o s t n a d .						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
						Transport	—	941 762 ²⁵
						Civil personal.		
1 100	—	—	—	—	1 100	Förste vaktmästare	1	1 100
						Arvoden till stabsofficerare m. fl.		
800	—	—	—	—	800	Avdelningschefer	3	2 400
600	—	—	—	—	600	Stabsofficerare	10	6 000
—	—	—	—	—	—	Gratifikationer till biträden å byggnadsavdelningen m. m. .	—	1 600
						Summa högst kronor	—	952 862²⁵

1) Därav 80.95 kronor i ersättning för ved och lyse m. m. Åtnjuta dessutom fri bostad.

2) Åtnjuta 2 ålderstillägg å lönen å 500 kronor, det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

3) " 2 " " " å 150 " , " " " 5, " " " 10 " " " " " .

4) " 1 " " " å 500 " , efter 5 års väl vitsordad tjänst.

- Anm. 1.* Fortifikationskassörer och departementskrivare åtnjuta dessutom inkvarterings- och servisbidrag enligt författningarna samt äga, för åtnjutande av ålderstillägg, rätt att tillgodoräkna sig den tid, de dessförinnan tjänstgjort i någondera beställningen.
- Anm. 2.* Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan angivna avlöningsförmåner bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i denna stat för honom upptagna.
- Anm. 3.* Officersaspiranter, som utexamineras från krigsskolan, utnämnas till fänrikar.
- Anm. 4.* Vid inträffande avgång i beställning inom musikpersonalen skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.
- Anm. 5.* Kan uppkommen vakans i löjtnantsbeställning icke besättas till följd därav, att till befördran eljest närmast stående underlöjtnant(-er) icke genomgått för sådan befördran fastställd utbildning, må under tiden för sådan vakans surnumerär underlöjtnant eller fänrik från de genom vakansen besparade medel uppbära underlöjtnant på stat anvisade avlöningsförmåner.

Bil. C.

Stat

för artilleriets fabriker och tyganstalter år 1918.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlönning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
Fabriks- och tygpersonal.								
1) 6 300	5	365	1 825	8 125	Fälttygmästare	1	8 125	
2) 5 800	4	365	1 460	7 260	Styresmän ³⁾	3	21 780	
4 000	5	365	1 825	5 825	Tygmästare av första klassen .	1	5 825	
3 400	4	365	1 460	4 860	D:o av andra klassen .	2	9 720	
3 400	4	365	1 460	4 860	Tyg- eller fabriksingenjörer ⁴⁾ .	4	19 440	
1 500	3	365	1 095	2 595	Departementsskrivare ⁵⁾	7	18 165	
1 500	3	365	1 095	2 595	Tyg- eller fabriksförvaltare av första klassen ⁶⁾	16	41 520	
1 500	3	365	1 095	2 595	Öververkmästare ⁶⁾	1	2 595	
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Tygförvaltare av andra klassen ⁶⁾	2	4 225	
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Tygunderofficerare	5	10 562 50	
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Besiktningrustmästare eller tygverkmästare ⁷⁾	18	38 025	
1 200	2 50	365	912 50	2 112 50	Verkmästare av första klassen ⁷⁾	6	12 675	
900	2	365	730	1 630	D:o av andra klassen ⁶⁾	2	3 260	
900	2	365	730	1 630	Tyg- eller fabrikskrivare ⁶⁾	17	27 710	
900	2	365	730	1 630	Tyghantverkare ⁸⁾	49	79 870	
900	2	365	730	1 630	Fortmaskinister ⁸⁾	7	11 410	
Summa högst kronor								314 907 50

1) Därav 1,800 kronor i arvode.

2) " 2,400 " " "

3) Åtnjuta 1 ålderstillägg å lönen å 600 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst.

4) " 3 " " " " 500 " , det ena efter 5, det andra efter 10 och det tredje efter 15 års väl vitsordad tjänst.

5) Åtnjuta 2 ålderstillägg å lönen å 500 kronor, det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

6) " 1 " " " " 300 " efter 5 års väl vitsordad tjänst.

7) " 1 " " " " 500 " " 5 " " " "

8) " 2 " " " " 150 " , det ena efter 5, det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst.

Anm. 1. Samtlig personal åtnjuter dessutom inkvarterings- och servisbidrag enligt författningarna.

Anm. 2. Tyg- eller fabriksförvaltare och departementsskrivare äga för åtnjutande av ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstetid i någon av dessa beställningar.

Anm. 3. Löntagare, som tillförsäkrats andra än de för honom ovan angivna avlöningsförmåner, bibehålles vid sina förutvarande avlöningsförmåner, därest han icke själv önskar övergå till de i denna stat upptagna.

Anm. 4. Vid inträffande avgång i tygförvaltar-, tygunderofficers-, tygskrivar- eller tyghantverkarbeställning skall frågan om återbesättande av den vakanta beställningen underställas Kungl. Maj:ts prövning.

**Tabell över anslagen under riksstatens fjärde huvudtitel.
Lantförvarsdepartementet.**

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
A. Departementet.					
1	Departementschefen			17,000	
2	Departementet			130,200	
3	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. för departementet med dess kommando- expedition, <i>förslagsanslag</i>			18,204	
4	Tryckningskostnader för departementet med dess kommandoexpedition, <i>förslagsanslag</i>			7,000	
	Säger för departementet			172,404	
B. Arméförvaltningen.					
1	Arméförvaltningen			322,104	
2	Skrivmaterialier, expenser och bränsle m. m. för arméförvaltningen, <i>reservationsanslag</i>			31,900	
	Säger för arméförvaltningen			354,004	
C. Generalitetet, staberna m. m.					
1	Generalitetsstaten			234,870	
Generalstaben:					
2	Fast anställd personal	365,120			
3	Stabens övningar, expenser m. m., <i>reserva- tionsanslag</i>	78,175		443,295	
4	Artilleristaben			21,390	
5	Kommandantsstaten			73,808	
	Säger för generalitetet, staberna m. m.			773,363	

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
D. Undervisningsverken.					
1	Krigshögskolor, <i>reservationsanslag</i>			115,985	
2	Ridskolan, <i>reservationsanslag</i>			46,750	
3	Skjutskolan för infanteriet och kavalleriet, <i>reservationsanslag</i>			68,100	
4	Förstärkning av reservationsanslaget till skjutskolan för infanteriet och kavalle- riet, <i>förslagsanslag</i> , högst				4,300
5	Anordnande vid skjutskolan för infanteriet och kavalleriet av en kulsprutekurs, <i>reservationsanslag</i>				5,900
6	Artilleriskjutskolor, <i>reservationsanslag</i>			27,000	
7	Krigsskolan, <i>reservationsanslag</i>			141,210	
8	Förstärkning av reservationsanslaget till krigsskolan, <i>förslagsanslag</i> , högst				36,000
9	Volontärskolor, <i>förslagsanslag</i>			200,000	
10	Militärläkares och militärveterinärers under- visning, <i>reservationsanslag</i>			12,970	
Säger för undervisningsverken				612,015	46,200
E. Avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.					
1	Avlöning och rekrytering m. m., <i>förslags- anslag</i>			18,551,672	
2	Anställnings- och avskedspremier, <i>förslags- anslag</i>			360,600	
3	Ökad avlöning för de till tjänstaldern äldsta bataljonsläkarna och bataljons- veterinärerna, <i>förslagsanslag</i>			35,475	
4	Avlöning till bataljonsläkare vid fältläkar- kåren, <i>förslagsanslag</i>			88,000	
5	Extra lönetillägg för år 1917 åt en del be- tjante, <i>förslagsanslag</i>				205
6	Ersättning åt vissa löntagare i följd av arméns omorganisation, <i>förslagsanslag</i> , högst			2,584	
7	Arméns reservstater, <i>förslagsanslag</i>			273,000	
8	Arméns personal över stat, <i>förslagsanslag</i>			240,000	
9	Dagavlöningstillägg åt indelt manskap, <i>för- slagsanslag</i>				94,300

		Ordinarie	Extra	Ordinarie	Extra
		anslag	anslag	anslag	anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
10	Hyra, expenser m. m. vid truppförbanden, <i>reservationsanslag</i>			133,000	
11	De värnpliktigas avlöning, inskrivning och redovisning m. m., <i>förslagsanslag</i>			7,412,393	
12	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>			425,000	
13	Intendenturkåren			721,652	
14	Ålderstillägg, <i>förslagsanslag</i>			111,300	
15	Mötesbidrag, <i>förslagsanslag</i>				114,615
16	Provisoriskt avlöningstillägg åt officerare m. fl vid till Boden förlagda truppförband och formationer, <i>förslagsanslag</i>				67,600
	Säger för avlöning och rekrytering (truppförbanden), arvoden m. m.			28,354,676	276,720
F. Intendenturen m. m.					
1	Arméns mathållning, <i>förslagsanslag</i>			9,169,433	
2	Förstärkning av förslagsanslaget till arméns mathållning, <i>förslagsanslag</i> , högst				3,056,500
3	Furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i>			4,367,245	
4	Förstärkning av förslagsanslaget till furagering av arméns hästar, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,746,900
5	Arméns munderingsutrustning, <i>reservationsanslag</i>			5,307,764	
6	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns munderingsutrustning, <i>förslagsanslag</i> , högst				1,326,950
7	Arméns diverse intendenturbehov, <i>reservationsanslag</i>			916,943	
8	Arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>reservationsanslag</i>			2,246,939	
9	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns kasernutredning samt ved, ljus och vatten, <i>förslagsanslag</i> , högst				725,000
10	Premiering av lastautomobiler, <i>reservationsanslag</i>			40,000	
11	Inventarier i nya kasernetablissemang, <i>reservationsanslag</i>				120,000
12	Inventarier för vinterskolorna å Romme- hed samt Frösö och Vännäs läger, <i>reservationsanslag</i>				120,000
	Säger för intendenturen m. m.			22,048,324	7,095,350

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
G. Inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader.					
1	Inkvarteringskostnader, <i>förslagsanslag</i>			1,088,307	
2	Inkvarteringsordnande i Stockholm, <i>reservationsanslag</i>			21,450	
3	Rese- och traktamentspenningar, <i>förslagsanslag</i>			220,000	
4	Flyttningshjälp, <i>förslagsanslag</i>			12,000	
5	Särskilt hyresbidrag åt gifta underofficerare med vederlikar vid armén under åren 1917 och 1918. <i>förslagsanslag</i>				72,000
Säger för inkvarterings-, rese- och traktamentskostnader				1,341,757	72,000
H. Artilleribehov.					
1	Arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>			3,682,200	
2	Förstärkning av reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel, <i>förslagsanslag</i> , högst				2,000,000
3	Viss artillerimateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>				3,928,200
4	Anskaffning av gevärshantverkarkistor, <i>reservationsanslag</i>				59,000
Säger för artilleribehov				3,682,200	5,987,200
I. Fortifikationsbehov.					
1	Arméns byggnader, mötesfält och kommandoskapsgiffter samt fortifikationens övningar och materiel, <i>reservationsanslag</i>			1,871,350	
2	Underhåll av fästningsverken i Boden och vid Tingstäde, <i>reservationsanslag</i>				17,200
3	Fullbordande av kasernetablissemang för femton infanteriregementen, <i>reservationsanslag</i>				4,500,000
4	Uppförande av byggnader för en förplägnadsanstalt i Hässleholm, <i>reservationsanslag</i>				245,000

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
5	Anordnande av flygövningar och underhåll av flygmateriel, <i>reservationsanslag</i>				127,095
6	Anordnande av visst förråd, <i>reservationsanslag</i>				91,000
7	Fortsättande av byggnadsarbetena vid förplägnadsanstalten i Boden, <i>reservationsanslag</i>				200,000
Säger för fortifikationsbehov				1,871,350	5,180,295
J. Övningar.					
1	Arméns falt- och fälttjänstövningar, <i>reservationsanslag</i>			600,000	
2	Vinterövningar, <i>reservationsanslag</i>			320,000	
3	Frivilliga skytteväsendets befrämjande, <i>reservationsanslag</i>				1,364,800
4	Vinterrekrytskolor vid vissa icke kasererade infanteriregementen, <i>förslagsanslag</i>				177,025
Säger för övningar				920,000	1,541,825
K. Sjukvård.					
1	Garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, <i>reservationsanslag</i>			133,050	
2	Arméns sjuk- och veterinärvård samt hovbeslag m. m., <i>reservationsanslag</i>			490,518	
3	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, <i>reservationsanslag</i>				10,000
Säger för sjukvård				623,568	10,000
L. Stipendier.					
1	Resestipendier åt artilleri- och ingenjör-officerare, <i>reservationsanslag</i>			7,000	
2	Resestipendier åt officerare och intendenttjänstemän, <i>reservationsanslag</i>			15,000	
3	Stipendier för fältläkarkåren och veterinärstaten			26,400	
4	Resestipendier åt militärläkare, <i>reservationsanslag</i>			2,000	
5	Studiestipendier för underofficerare och furirer av första klassen, <i>reservationsanslag</i>			9,600	
Säger för stipendier				60,000	

		Ordinarie anslag	Extra anslag	Ordinarie anslag	Extra anslag
		Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
M. Remontering och hästlega.					
1	Remontering m. m., <i>reservationsanslag</i>			984,227	
2	Förstärkning av <i>reservationsanslaget</i> till remontering m. m., <i>förslagsanslag</i> , högst				391,200
3	Höjande av medelinköpspriset för remonter under år 1917, <i>reservationsanslag</i>				236,000
4	Lega av hästar för truppförbandens öv- ningar, <i>reservationsanslag</i>			939,516	
Säger för remontering och hästlega				1,923,743	627,200
N. Kostnader för tryggande av rikets neutralitet.					
Neutralitetskostnader under år 1916:					
1	Täckande av under år 1916 förskjutna kostnader för tryggande av rikets neu- tralitet, <i>förslagsanslag</i> , högst.....		41,074,314		
2	Ersättande av det år 1916 till lantförsva- rets stärkande jämlikt riksdagens skri- velse nr 219 beviljade belopp, <i>reserva- tionsanslag</i>		5,090,000		46,164,314
Neutralitetskostnader efter 1916 års ut- gång:					
3	Egentliga neutralitetskostnader, <i>förslags- anslag</i> , högst		24,975,000		
4	Materielanskaffningar, för vilka medel redan av Kungl. Maj:t anvisats, <i>förslags- anslag</i> , högst		23,525,000		48,500,000
Säger för kostnader för tryggande av rikets neutralitet					94,664,314
O. Diverse.					
1	Täckande av vissa förskott, <i>förslagsanslag</i> , högst				137,192
2	Understöd åt föreningar och till skrifers utgivande, <i>reservationsanslag</i>			18,000	
3	Soldathemsverksamhet, <i>reservationsanslag</i> ..				10,000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>			600,000	
5	Civilanställning, <i>förslagsanslag</i>				20,000
6	Krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1917, <i>förslagsanslag</i>				5,000,000
Säger för diverse				618,000	5,167,192
Summa				63,855,404	120,668,296